

СВОБОДА

Пам'ятаймо
про
Україну!

Український Народний Союз, видавець „Свободи“, святкує своє 125 річчя

Рік 126, ЧИСЛО 32, П'ЯТНИЦЯ, 9 СЕРПНЯ 2019 РОКУ

1893

Vol. 126, No. 32, FRIDAY, AUGUST 9, 2019

\$2.00

ПРОВІДНА ТЕМА ДНЯ

Пророцтво про наші часи

Частина I

Петро Часто

Цього літа сповнюється 120 років релігійно-філософському шедеврові російського християнського мислителя Володимира Соловйова „Три розмови“. Написаний у формі дискусій, украї напружених думкою і почуттям, твір був оцінений в інтелектуально-духовних середовищах Європи нарівні з безсмертними сократичними діалогами Платона. Ці розмови можна назвати останньою барикадою у битві автора, вірного сина Христової Церкви, за Божу правду на нашій грішній землі. Йшло тоді останнє літо його короткого, 47-річного життя.

Вже з юних літ Вол. Соловйов (саме таким є традиційне написання імені – щоб цим відрізнити від ще одного В. Соловйова, молодшого брата, Всеволода) зачаровував і вабив своїх сучасників, таких же, як сам, чистих серцями шукачів вищих істин – як самотній філософ, як поет-ідеаліст, як містик, як богослов та історик Церкви, як літературний критик і перекладач. Величезний вплив він мав на поетів-символістів „срібного віку“ – Олександра Блока, Валерія Брюсова, Андрія Белого, на видатних релігійних авторів Миколу Бердяєва, Павла Флоренського, Сергія Булакова, Семена Франка.

Певна річ, рідкісний, винятковий дар цієї людини не міг не потрапити в поле зору небайдужих до духовного життя українців. Досить сказати, що вірші Вол. Соловйова перекладав Іван Франко.

Або ось історія, варта особливого дослідження. У 1887 році польсько-український граф Роман-Марія-Александр Шептицький, тоді ще зовсім молодий, 22-річний, поїхав до Москви, щоб особисто познайомитися з Вол. Соловйовим. Достеменно невідомо, про що вони розмовляли, але, мабуть, ішлося про щось дуже важливе, найважливіше для них обидвох і, швидше за все, ця зустріч спонукала їх обох до тих феноменальних кроків, що роблять їхні біографії такими значними в очах усіх істинних християн. Буквально наступного року юний аристократ-граф стає ченцем Василіянського монастиря, тобто членом провідного Ордену Української Греко-Католицької Церкви. Вже саме монаше ім'я Андрій свідчило про рух душі юного послушника в напрямі православного Сходу, де височіла над часами постать св. Андрія Первозваного.

Це було колосальне за своїм духовним значенням і за історичними вислідами повернення до рідного народу і водночас – визнання єдності світового християнства.

Зі свого ж боку подібний духовний подвиг здійснив і Вол. Соловйов: 18 лютого 1896 року, в день пам'яті Папи св. Лева Великого, він стає членом Східної Католицької Церкви, тобто як ми називаємо, греко-католиком.

(Закінчення на стор. 16)

На Донбасі порушили перемир'я

Президент України Володимир Зеленський (в центрі) 7 серпня проводить нараду з військовим керівництвом щодо ситуації на сході України. (Фото: Офіційне інтернет-представництво Президента України)

КИЇВ. – 7 серпня Президент Володимир Зеленський і начальник Генерального штабу Руслан Хомчак виступили на брифінгу щодо загострення ситуації на Донбасі. Р. Хомчак повідомив, що з 21 липня, коли на Донбасі ого-

лосили перемир'я, до 6 серпня загинули шість військових, ще дев'ять військових були поранені.

(Закінчення на стор. 8)

5 серпня світова спільнота відзначає Міжнародний день пам'яті Сандармоху

Борис Клименко

Віктор Ющенко був першим і єдиним із президентів країн на пострадянському просторі, хто на державному рівні затвердив необхідність такого відзначення, видавши указ „Про заходи у зв'язку з 70-ми роковинами Великого терору – масових політичних репресій 1937-1938 років“.

До 2014 року українська делегація щороку відвідувала в Росії місця масових страт своїх громадян часів совєтського терору. З моменту нападу Росії на Україну подібні акції стали неможливими.

Але ми пам'ятаємо і будемо пам'ятати безвинно убієнних завжди. Тож пропонуємо увазі читачів цікаве дослідження про Сандармох російської авторки Ірини Фліге, про яке вона розповіла Радіо Свобода.

Її книга „Сандармох: драматургія смислів“ вийшла нещодавно у Санкт-Петербурзі мізерним накладом, і всі 50 примірників були розібрані на презентації (щоправда, обіцяють додрукувати ще 950, але шансів, що видання дійде й до українського читача – надзвичайно мало).

Дві основні сюжетні лінії книги директора науково-інформаційного центру „Меморіал“ у Петербурзі І. Фліге – це дві історії пошуку:

Хрест пам'яті в Сандармоху.

(Закінчення на стор. 17)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

■ УПЦ КП остаточно ліквідували

КИЇВ. – Міністерство юстиції 31 липня зняло з реєстрації і позбавило права юридичної особи Українську Православну Церкву Київського Патріархату (УПЦ КП). Колишній Патріарх УПЦ КП Філарет звернувся до Міністерства юстиції, президента та Організації Безпеки і Співробітництва у Європі з проханням зберегти цю юридичну особу. 27 липня Синод Православної Церкви України (ПЦУ) ухвалив рішення про припинення діяльності УПЦ КП, яка раніше влилась до ПЦУ і на помісному соборі 15 грудня 2018 року заявила про саморозпуск. Це рішення тоді підписав Патріарх Філарет. Також Синод ПЦУ створив дві ліквідаційні комісії, які займатимуться припиненням існування УПЦ КП і Української Автокефальної Православної Церкви. Ці комісії мають остаточно врегулювати перехід всього майна колишньої УПЦ КП до ПЦУ. Київську єпархію Синод перепідпорядкував Митрополитові Епіфанієві. (BBC)

■ ЦВК оголосила результати виборів

КИЇВ. – 3 серпня Центральна виборча комісія (ЦВК) оголосила результати позачергових виборів до Верховної Ради по загальнодержавному багатомандатному виборчому округу, де кандидати отримали 225 мандатів. Підрахунок голосів у одномандатних округах триває. За результатами опрацювання усіх протоколів окружних виборчих комісій „Слуга народу“ отримує 124 місця у парламенті, „Опозиційна платформа - За життя“ – 37, „Батьківщина“ – 24, „Європейська солідарність“ – 23, „Голос“ – 17. ЦВК визнала обраними ще 31 народного депутата, загальна кількість депутатів, яких визнали обраними, становить 191. Комітет виборців України підрахував, яким партіям голоси на виборах коштували найдорожче. У першу трійку увійшли Всеукраїнське об'єднання „Факел“ (ціна одного голосу склала 861 грн.), на другому місці партія „Незалежність“ (вартість голосу 809 грн.), „Самопоміч“ посіла третє місце з вартістю голосу 359 грн. Найдешевші голоси отримала партія „Слуга народу“ – голос коштував 19 грн. (BBC, Укрінформ)

■ На фестиваль привезли 20 тонн меду

КРИВИЙ РІГ. – 3-4 серпня в парку ім. Юрія Гагаріна відбувся 9-ий Медовий фестиваль, на який привезли понад 20 тонн меду. Пасічники приготували подарунки для дітей з інвалідністю та бійцям 17-ої танкової бригади. Фестиваль зібрав пасічників з Дніпропетровської, Сумської, Хмельницької, Черкаської, Полтавської, Херсонської, Миколаївської та Кіровоградської областей, Німеччини та Польщі. До Кривого Рогу вони привезли, крім меду, три тонни медовухи, а також різноманітні продукти бджільництва. („Укрінформ“)

■ У Києві відкрили музей

КИЇВ. – У столиці 3 серпня почав працювати музей „Становлення української нації“, в якому представлені понад 100 воскових фігур видатних українців – від Княгині Ольги до сучасних видатних постатей держави. Всі історичні сюжети відтворені за описами істориків і підтверджені науковими організаціями. В музеї можна оглянути 25 сюжетних композицій, які дають змогу відчувати атмосферу епохи. Адреса: вул. Лаврська, 27. („Укрінформ“)

■ Дві ходи будуть на День Незалежності

КИЇВ. – 24 серпня у День Незалежності Хрещатиком пройдуть одразу дві урочисті ходи: офіційна й так звана „народна“, оголошена активістами після відмови влади від проведення традиційної військової паради. Про це представники Руху ветеранів України 1 серпня остаточно домовились з Бюром Президента. Плянується, що центральною вулицею Києва пройдуть представники різних родів військ, до яких зможуть приєднатись ветерани війни на сході України. Разом з військовими у ході також візьмуть участь медики, вчителі, спортсменці, дипломати, добровольці і керівництво держави. Після цього Президент Володимир Зеленський звернеться до українського народу. („Укрінформ“)

РОСІЙСЬКА БЕЗВИХІДЬ

Режим Путіна впаде, якщо перестане брехати

Віктор Каспрук

Існує чітке визначення, що війна, котру Росія веде проти України, є гібридною. Але варто звернути увагу на те, що це не єдиний вид війни, який затіяла Москва.

Адже ледве не з часу початку конфлікту, який спровокувала Росія восени 2003 року, намагаючись привласнити собі український острів Тузла у Керченській протоці, відбулася докорінна еволюція в системі російської державної пропаганди. До традиційної вже для Кремля пропаганди та контрпропаганди додався ще новий її вид – масове залучення інформаційних „тролів“ на форумах провідних західних та українських видань.

Таким чином, мова вже може йти не тільки про гібридну війну, що ведеться Росією, зокрема військовими засобами, а й про інформаційну гібридну війну, стратегія і тактика якої була розроблена „мислителями“ з Федеральної служби безпеки і Головного розвідувального управління.

А це є не що інше, як нова модель агресивної пропаганди, котра ґрунтується на новітніх методах вживлення дезінформації до підсвідомості читачів і глядачів. Та особливо ці нові підходи Москви активізувалися після анексії Росією українського Криму і початку нею війни на Донбасі.

„Інформаційний коктейль“ готується дуже просто. Необхідно взяти 30 відс. відносно правдивого негативу, додавши до цього 70 відс. відвертої брехні, пропаганди та ненависти. Усе це старанно збити в „пропагандистському міксері“ – і путінський тролінг готовий.

Певною мірою сучасні підходи Росії до пропаганди ґрунтуються на методах радянської пропаганди, які використовувалися під час холодної війни. Коли інформація заплутувалася, викривлялася і подавалася саме під тим цільовим ракурсом, що був необхідний штатному пропагандистові.

Однак нинішня російська пропаганда має нові та абсолютно відмінні від минулих характеристики. Вона в повній мірі опирається на можливість сучасного інформаційного середовища. Росія скористалася технологіями та наявними засобами масової інформації, яких просто не існувало за часів холодної війни.

На даний час інструменти інформаційної гібридної війни Росії, крім традиційного телебачення, радіо і підвладних путінському режиму засобів масової інформації, включають в себе тексти, відео, аудіо, зображення, котрі поширюються через інтернет, соціальні медіа, блоги і вебсайти та супутникове телебачення. Також залучаються до співпраці на платній основі „тролі“, котрі залишають свої пости на дискусійних форумах, беруть участь в інтернет-розмовах, а також залишають свої коментарі під статтями і в розділах новин.

Особливістю ведення такої інформаційної гібридної війни є можливість залучення

великої кількості інформаційних каналів. А також готовність часто анонімних поширювачів інформації безсоромно перекручувати та вигадувати неіснуючі „факти“, чи вдаватися до відвертої дезінформації для того, аби збити з пантелику свою аудиторію.

Крім того, сучасна російська пропаганда має ще відмінні від радянської риси, на які необхідно звернути увагу.

Перше: швидка, оперативна, безперервна і повторювана подача інформації. Метою такої подачі є зомбування отримувача інформації та вироблення у нього прихильності до усього того, що б не робили росіяни.

Друге: створена модерна пропагандистська модель, яка покликана діяти на підсвідомість, чинячи прямий вплив на об'єкт пропаганди шляхом подачі заплутаної інформації. Викликаючи таким чином сплутаність свідомості і порушення, або зменшення можливості критичної аналізи отриманої інформації на правдивість і достовірність.

Схоже, що в такому разі опора робиться на психологічний аспект процесу сприйняття інформації. Коли її споживач, котрий звик до того, що мусить бути надходження інформації з різних джерел, повірить у те, що „точка зору“, яку масово видають проплачені „тролі“, саме і є тією альтернативною думкою. А обсяг надходження фальшивок від великої кількості користувачів має викликати у споживача довіру до подібної інформації та переконати його у тому, що велика кількість людей думає зовсім не так, як він. Що б у нього, на якомусь із етапів, виникла думка – а може це я не правий?

Та „русскій мір“ впаде, якщо з-під нього вибити „тролів“ і творців фальшивок – як звалився Радянський Союз, коли в усіх відкрилися очі на те, що ж відбувається в дійсності. А очі відкрилися, коли фінансування пропаганди припинилося через загальні проблеми в бюджеті СРСР.

Тому, якщо знайти шляхи ліквідації фінансування російської пропаганди, завалиться і режим Володимира Путіна.

Однак, нині путінський режим більш за все націлений на знищення української державності. Тому, як додаток до терористичної гібридної війни, Москва організувала ще й інформаційну гібридну війну проти України.

Без дезінформації і брехні Росія не може існувати, інакше відразу ж виявляться неприємні для її влади речі. Варто лише пригадати, якими були настрої частини населення Криму і Донбасу, котре повірило кремлівській пропаганді.

Чи має шанси Росія перемогти в гібридній інформаційній війні? Адже бездіяльність в інформаційному полі й кіберпросторі України може привести до дуже негативних результатів.

(„Газета по-українськи“, 28 липня)

Віктор Каспрук – незалежний політичний експерт, Київ

У Національному інституті оборони США порадили Вашингтону чекати колапсу Росії

Голос Америки

Найбільша загроза для Росії, пише професор міжнародної безпеки базованого у Вашингтоні Національного університету оборони Пітер Єльцов, – не США, а сама Росія.

Росія лише на вигляд потужна, пише П. Єльцов у журналі „Політіко“, але насправді вона слабкіша за Російську імперію Романових (1613-1917 роки) чи Радянський Союз. На його думку, найбільшою проблемою Росії є відсутність національної ідентичності, яка б охоплювала населення всієї країни. І щойно Москва ослабить контроль над місцевими виборами, вважає він, різні національні групи шукатимуть незалежності.

П. Єльцов, антрополог, історик і політолог, що прожив тривалий час в Росії, вважає, що це станеться у наступні 10, максимум 30 років.

На підтримку своєї думки він наводить три аргументи.

Перше: в Росії наявні сильні сепаратистські тенденції. Як приклад він наводить Татарстан і Башкортостан, автономні республіки, які мають потужні націоналістичні організації. І там не забули, як Іван Грозний захопив Казань у 1552 році, пише П. Єльцов. Інші приклади – Чечня і навіть самі ж росіяни за національністю в Сибіру, на Уралі та на Далекому Сході.

Дослідник припускає, що це станеться вже після того, як Володимир Путін відійде від влади, зробивши тим самим слова В'ячеслава Володіна, голови Державної думи Федеральних зборів Росії, про те, що „є Путін, є Росія, немає Путіна, немає Росії“, пророчими.

По-друге, сучасна об'єднавча ідеологія Росії, на думку П. Єльцова, не має потужності своїх попередників – царизму й марксизму-ленінізму.

(Закінчення на стор. 8)

ТОЧКА ЗОРУ

Україну заколисали. Можуть задусити уві сні

Михайло Басараб

Непотрапляння Володимира В'ятровича, Андрія Левуса і Сергія Висоцького до Верховної Ради змусило мене написати цей текст. Тим більше, що вибори минули, і цей допис не сприймуть як антиагітацію.

За результатами виборів маємо визнати, що Україні таки приспали. В умовах війни українці обирали парламент так, ніби цієї війни немає. Нас старанно завантажили у паралельну реальність. Це результат правління Петра Порошенка. Бо він хотів бути президентом звичної, а не воюючої України. Звичної – у повному сенсі. З усіма можливостями, потоками, схемами і преференціями своїх попередників. Саме це й заклало системну помилку у весь механізм і зумовило реванш.

Тепер, коли П. Порошенко веде до парламенту партію антиреваншу, це виглядає як парадокс, і ось чому.

Похід П. Порошенка в президенти розпочався з „віденського пакту“ з Сергієм Львовичем і Дмитром Фірташем – підколоною „Опозиційної платформи“. Потім в новій Україні чомусь воскрес, з допомогою П. Порошенка, путінський кум Віктора Медведчук. Отримав від президента офіційний статус в Мінську та сприяння для монопольного бізнесу на сигаретах і пальному.

П. Порошенко не пручався розростанню негласного кремлівського теле-голдингу в Україні – й „згорів“ в його обіймах. Бо ці „ЗМІ“, за

відносною лояльності до П. Порошенка, фактично знищували нову Україну, президентом якої він був. Вони нищать не просто факти й здоровий глузд, – нищать сам сенс держави й влади П. Порошенка. Водночас саме ця пропагандистська дискредитація влади і держави зумовила перемогу „антисистемного“ Володимира Зеленського.

Нарешті, П. Порошенко хаотизував оборону від агресора й деактуалізував її у свідомості виборців. На початку каденції він пропагував „мир за будь-яку ціну“, чим культивував відповідний запит у суспільстві. „Мінські угоди“ від П. Порошенка – це не рішення, а відкладення й абсурдизація проблеми. Коли на цьогорічні президентські вибори П. Порошенко пішов з „воєнним“ порядком денним, люди його не зрозуміли. Адже мир – це так реально, казали ви, пане президенте. Чому його досі немає? Може, ви заробляєте на війні?! А може, це ви її й розпочали?! Опоненти П. Порошенка й вороги України вміло скористалися пасткою, в яку нас і себе загнав экс-президент.

Крім того, П. Порошенко під час війни витрачав купу часу й ресурсів на боротьбу не з Кремлем, а з партнерами й конкурентами всередині України. Спершу була кампанія зі знищення прем'єра Арсенія Яценюка. У цій кампанії П. Порошенко ситуативно об'єднав зусилля з Кремлем. Проти наступного прем'єра Володимира Гройсмана, вже від „Блюку Петра Поро-

(Закінчення на стор. 5)

Убитих ховали в чотири верстви

Ірина Чирія
„Укрінформ“

Під Житомиром виявили масове поховання людей, по-звірячому вбитих у 1919-1920 роках більшовиками. З початку розкопок, які почали у 2014 році, знайшли решки 173 жінок, дітей і чоловіків похилого віку. Втім, скільки ще невинних селян ховає земля, пошуковці не беруться сказати, але продовжуватимуть свої роботи, аби по-людськи перепоховати всіх жертв.

Розкопки веде Житомирська обласна громадська організація „Історико-патріотичне об'єднання „Пошук“. „Основна наша діяльність – це пошук безвісти зниклих солдатів часів Другої світової війни, адже на території Житомирщини тривали активні бойові дії у 1941-1944 роках. Загиблих воїнів присипали землею, а деяких просто залишили після бою й досі на поверхні знаходимо їхні кістки“, – розповідає голова об'єднання „Пошук“ Олександр Ловицький.

За весь час діяльності організації вдалося знайти останки близько 16 тис. воїнів Другої світової війни, найбільше в Новоград-Волинському, Коростенському, Малинському, Бердичівському та Радомисльському районах області, де відбувалися гарячі бої.

Масове захоронення виявили на території колишнього села Великий Шумськ, де нині розташований військовий полігон. Старший науковий співробітник відділу досліджень Житомирського обласного краєзнавчого музею Олександр Тарабукін розповідає:

„На цих теренах сталася велика трагедія, на відгомін якої ми натрапили кілька років тому. Варто зауважити, що завдяки військовому полігону на тих місцях не розпочалася масова забудова і ми може-

мо відкопати рештки багатьох людей. Загиблі поховані у чотири шари, тобто внизу старі чоловіки, потім діти, а вгорі – жінка, яка тримала дитину. Молодших чоловіків там немає, адже вони воювали. У всіх пробиті голови, жертви порубані шаблями, сокирами, багнетами. Нам ніхто не вірив, що тут такі масштаби поховань. Це варто лише один раз побачити“.

В архіві вдалося знайти документи, які пояснюють, що сталося поблизу Житомира століття тому. Бойових дій на тих теренах не було, а от доповідні записки розповідають про безчинства продовольчого загону. У Великому Шумську був збірний пункт, куди звозили убитих людей із навколишніх хуторів і ховали вже тут.

„Продовольчий загін мав чітке завдання – забрати весь врожай, живність і продукти. Цим займалася 44-та дивізія, тобто тогочасні спецпризначенці. Село було багатим, його жителів треба було знищити. Наразі ми розкопали ділянку довжиною 130 метрів – і щоразу думаємо, що роботи вже закінчені, але постійно натрапляємо на нові останки“, – підкреслює О. Тарабукін.

На Житомирщині це перша знахідка часів громадянської війни, а скільки таких поховань є ще – невідомо.

Розкопана могила розстріляних. (Фото: Ірина Чирія)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

■ В ООН говорили про Степана Чубенка

НЮ-Йорк. – Тимчасовий повірений України при ООН Юрій Вітренко, виступаючи 2 серпня на відкритих дебатах Ради Безпеки ООН „Діти та збройні конфлікти“, розповів історію 16-річного школяра Степана Чубенка з Краматорська, якого російські найманці вбили за жовто-синю стрічку поблизу Донецька п'ять років тому. С. Вітренко тримав у руках фотографію С. Чубенка. Троє вбивць спочатку катували його, а потім вистрелили тричі у голову, кожен по одному пострілові. Особи вбивць добре відомі, двоє з них переховуються у Росії. Близько 170 дітей у Криму залишилися без опікунів, бо їхніх батьків арештували, викрали чи вбили окупанти. Український представник подякував делегації Польщі за ініціативу зібрати відкриті дебати щодо захисту дітей у збройних конфліктах. („Укрінформ“)

■ Стався напад на Порошенка

Київ. – 25 липня біля будівлі Державного бюро розслідувань в Києві сталася пригода, яку визнали нападом на Петра Порошенка. На його автомобіль стрибнув молодий чоловік, а поміж охоронцями відбулася бійка. Головним нападником виявився колишній доброволець батальйону „Азов“, представник праворадикальної партії „Національний корпус“, виходець з Росії Нікіта Макєєв. За тиждень до вказаної події він отримав українське громадянство. За словами самого Н. Макєєва, основною метою його акції було прагнення покарати колишнього Верховного головнокомандувача за неприєвнення ним українського громадянства десяткам чужинських добровольців, які захищають Україну на сході країни. (Радіо Свобода)

■ Стосовно придушення протестів у Москві

Київ. – В Міністерстві закордонних справ (МЗС) України засудили насильство проти учасників масштабної акції мирного протесту, яка відбулася 27 липня року в центрі Москви на підтримку реєстрації незалежних кандидатів на вибори до Московської міської думи. Варварське побиття власних громадян, численні арешти та затримання, застосування штучних та дискримінаційних передвиборчих фільтрів, покликаних забезпечити участь у виборах виключно „зручних кандидатів“, доводить неспроможність російської влади забезпечити демократичне волевиявлення, демонструє її страх перед реальною політичною конкуренцією, сказало МЗС. Кремль відверто знуцається над тими європейськими державами і політиками, які нещодавно дозволили російським представникам повернутися в Парламентську Асамблею Ради Європи. Росія не належить до демократичної спільноти, а є державою-парією. (Міністерство закордонних справ України)

■ Оприлюднено список розстріляних

Київ. – 5 серпня Радіо Свобода оприлюднило список осіб, репресованих в Україні, а також українців, репресованих за її межами, які відбували покарання в Соловках та були розстріляні 27 жовтня-4 листопада 1937 року в урочищі Сандармох. Це було частиною Великого сталінського терору. 5 серпня 1937 року розпочалося масове винищення людей, яких радянська влада визначила „ворогами народу“: учених, мистців, інженерів, військових. У списку 201 особа. (Радіо Свобода)

■ Змінили номер банківського рахунку

Київ. – 3 5 серпня в Україні почалося введення міжнародного номера банківського рахунку IBAN відповідно до вимог стандарту ISO 13616. Старі номери рахунків клієнтів українські банки повинні змінювати на IBAN зі збереженням діючого номера аналітичного обліку. До 31 жовтня грошові перекази можуть проводитися або з використанням IBAN, або з використанням старих реквізитів, але з 1 листопада перекази в національній та іноземних валютах, зокрема транскордонні, будуть можливі тільки при використанні IBAN. Номер платіжних карт не змінюються, а карти залишаються робочими. За стандартом IBAN, номер рахунку складається з 29 букв і цифр. („Українська правда“)

АМЕРИКА І СВІТ

■ Що думають американці про кандидатів?

ПРИНСТОН, Нью-Джерзі. — Відома компанія опитувань „Гелуп“ оприлюднила 19 липня висліди свого опитування щодо опінії американців про президентських кандидатів. Серед демократів Берні Сендерс і Джо Байден користуються найбільшою популярністю. Однак, опитування серед американців на загал вказують, що ці два політики не дуже відрізняються від Президента Дональда Трампа щодо підтримки американців. Президента підтримують 43 відс. опитуваних, 52 відс. висловилися негативно про нього, а 3 відс. не мали виразної опінії. Колишнього віце-президента Дж. Байде-на підтримали 42 відс. респондентів; 40 відс. мали негативну думку про нього, 10 відс. не мали жодної опінії, а 8 відс. сказали, що ніко ли не чули про нього. Б. Сендерса підтримали 41 відс. опитуваних, 43 відс. мали негативну опінію, 8 відс. не визначились своєю думкою, а 8 відс. ніколи не чули про нього. („www.gallup.com“)

■ Меркель вшанувала антигітлерівців

БЕРЛІН. — Канцлер Німеччини Ангела Меркель закликала всі прошарки німецького суспільства сильно виступати про крайньо-правого екстремізму. У своєму тижневому телевізійному зверненні до народу 13 липня вона пригадала, що 20 липня припадала 75-та річниця замаху на Адольфа Гітлера. „Вони пішли за своєю совістю і таким чином сформували частину німецької історії, яка інакше була б виключно позначена темрявою національного соціалізму“, – сказала А. Меркель. Намагання вбити Гітлера не вдалось. Організатор змови Клявс Шенк граф фон Штафенберг і приблизно 200 спільників були страчені. Канцлер також вказала на „жахливе вбивство“ у червні німецького політика Вальтера Лубке. Прокуратура гадає, що він був вбитий неонацистами за підтримку політики А. Меркель щодо біженців. („Deutsche Welle“)

■ Ліки на катар не для дітей

ЧИКАГО. — Журнал Американської медичної асоціації „JAMA Pediatrics“ опублікував 29 липня висліди студій, які вказують, що ліки в аптеках не є ефективними для малих дітей, котрі мають катар чи кашель. Дослідники з Ратгерс Університету проаналізували приписання ліків по всій країні і прийшли до висновку, що малі діти й немовлята не повинні приймати ці ліки на звичайний кашель чи катар. Ще в 2008 році Управління продовольства й медикаментів (FDA) сильно рекомендувало, щоб діти нижче двох років життя не приймали цих ліків. Відтак виробники цих ліків добровільно додали письмову пересторогу на своїх продуктах, щоб їх не давали дітям молодшим від четвертого року життя. Американська академія педіатрів (AAP) радить не давати їх дітям, які ще не досягли шостого року життя. Натомість AAP рекомендує давати дітям ацетомінофен (проти болю й гарячки) або айбопрофен (проти запалення). („The Philadelphia Inquirer“)

■ Путін надав американцеві громадянство

МОСКВА. — Президент Росії Володимир Путін 22 липня надав російське громадянство фінансовому шефові газової компанії „Новатек“ Маркові Гетваєві, котрий народився у США. Російське громадянство дозволить йому оминати санкції США, котрі були встановлені в 2014 році після анексії Криму і підтримки Росією проросійських бойовиків у східній Україні. Ці санкції забороняють громадянам США організувати фонди для великих російських компаній, включно з „Новатек“. М. Гетвай відмовився від коментарів для преси. („Reuters“)

■ США не продадуть літаків Туреччині

ВАШІНГТОН. — Президент Дональд Трамп заявив, що США не продадуть бойових літаків типу „F-35“ Туреччині, після того як Анкара вирішила закупити протиракетну оборонну систему від Росії. Адміністрація Президента неодноразово попереджувала Туреччину, що не буде продажу „F-35“, якщо вона закупить російську протиповітряну оборону систему типу „S-400“, тому що ця система несумісна з оборонними системами НАТО і може ризикувати інформацією про технологію цих літаків. Президент сказав це 16 липня на засіданні свого Кабінету. („Associated Press“)

ПІСЛЯВИБОРНІ РЕФЛЕКСІЇ

Що для сходу України прогрес, те для заходу – деградація

Юрій Андрухович

Про те, як виборці України прожили день 21 липня, написати одним реченням можна, скажімо, так: „Виборці України вчинили безпрецедентне масове самогубство“.

Але можна й інакше: „Ще ніколи не була Україна такою політично єдиною“.

Найцікавіше, що обидва твердження можуть виявитися близькими до істини. Тобто від трагічного до тріумфального, як бачимо, навіть не крок: це насправді дві сторони однієї й тієї ж медалі, і проблема лише в тому, що тут аверс, а що реверс. Тобто що насправді краще: об'єднатися заради самогубства чи вчинити самогубство заради об'єднання. Оба варіанти, на мій погляд, достатньо красиві, а втішне з невтішним по-гадючому переплелися в обіймах, ніби хрестоматійні з журбою радість.

Ні, звичайно, є деякі „але“. Точніше, „якби“.

Наприклад, якби закон передбачав цілком собі демократичну норму з порогом участі у виборах у 50 відс., то чи захлиналися б нині щастям усякого штибу аналітики на всякого штибу телеканалах? Чи голосили б вони захоплено про „порушення старих еліт“ або „електоральну революцію“? Та де там. Вибори були б визнані такими, що не відбулися. Найнижча, просто-таки хронічно сонна активність за всю історію українських виборів! Цілковита байдужість більше, ніж половини виборців. Яка там революція, коли пляж, город і „Буковель“. Тобто не „пробудження мас“, а якраз навпаки – масовий сон розуму.

Втім, він усе ж породив чудовиськ.

Ще одне якби. Якби в мажоритарній частині закон вимагав другого туру на всіх округах, де переможець не набрав понад половиною голосів (теж цілком собі правильна норма), то до Ради не попрализили б десятки самозваних халевників з результатом у 14-15 відс. Та й сума мажоритарних слуг народу, безумовно, не сягала б захмарних 130 відс. Другий тур багато що розставив би на місце. Всі були б відчутно скромнішими – й передусім деякі сумнівні й дуті 14-відс. переможці. Я вже мовчу про того сепара, котрий проліз у Раду з 220 голосами й тепер має рівні депутатські можливості з тими, за кого проголосували десятки тисяч.

З огляду хоча б на ці два „якби“, перемога „Слуги“ перестала здаватися приголомшливою, епічною, історичною чи якою там ще. Навпаки – цілком очевидною є її непевність і підозрілість. Це своєрідна ілюзія, де всіх купили задешево.

„Ці вибори насправді досить дешеві, – зізнавався в період кампанії один зі знайомих учасників. – На мажоритарці можна пройти, вклавши якісь лише тисяч 20“. Я думаю, він мав на увазі доляри. Мимовільний висновок: ці вибори аж ніяк не стали чеснішими, але для переможців виявилися дешевшими. Бо гречці не конче бути саме гречкою. Мало яких форм ця сипка субстанція може набути в наших українських умовах! Скажімо, безкоштовне й масове вивезення збудованого електорату в той-таки „Буковель“. Кілька годин у безкоштовному раю – й ти охоче віддаєш голос молодій „зекоманді“ реформаторів. І таких голосів у нас на Прикарпатті десятки тисяч. Недаремно ж протягом усього липня курсували до гір і назад заповнені до останнього місця і в міру комфортні автобуси з підозрілими табличками „Нерегулярні перевезення“!

Наш народ нерегулярно кудись перевозять. І йому це, схоже, подобається. Він дешевшає. А ви кажете – підкуп виборців.

Але годі про сумне, бо є і трохи веселого.

Пригадую, Віктор Єрофеев – а йшлося про Росію в 1994 році – сказав у приватній розмо-

ві таке: „Жириновський – молодець. Він відсмоктав на себе голоси червоно-коричневих“. Користуючись його метафорою, скажу сьогодні щось подібне: партія „Слуга народу“ добряче відсмоктала в колишніх і теперішніх регіоналів. Тож увесь наш східно-південь (за винятком, зрозуміло, донецько-луганського особрайона) раптово похоронив одвічних своїх і незмінних хазяїв Добкінів, Богуслаєва, Колесникова та багатьох їм подібних міцних управлінців. Для Харкова, Запоріжжя й Одеси теперішні весільні фотографі, юні паверліфтери та мутнуваті фопники [фопник – фізична особа-підприємець] (не кажучи про шовменів та інших спожирачів шаурми) є безумовним прогресом у порівнянні з тим добром, яке тамтешні люди наголосували цілими попередніми десятиліттями. (Відрухова ідея: чому б на цій хвилі не провести дострокові вибори в Харкові й не позбутися навіть Генадія Кернеса?)

Окремою стрічкою сюди ж: ба, навіть Володимир Литвин не пройшов! Слава Україні!

І ще трохи позитиву.

Як я й передбачав, „Голос“ виявився тонким і писклявим. При цьому навіть сяк-так переміг на острові Львівщина. Більше ніде: не тільки на сході, півдні, але і в центрі „Голос“ виявився геть непотрібним, тож навряд чи й буде комусь потрібен у парламенті. З чого випливає ще один радісний висновок: Славко Вакарчук може сміливо повертатися до концертно-гастрольної діяльності, за яку ми його й любимо.

Цілком за своїми заслугами отримали й оба близнюки-капризуни – „Самопоміч“ та Анатолій Гриценко. Їхнє запобігливе фліртування з новою Зе-владдою, як і до непристойності щире бажання їй віддатися, не могли не відштовхнути від них остаточно цей гордий народ, який, іноді полюбяючи начальство, шісток таки стабільно недолюблює. Амінь на ваші обидва дома.

У націоналістів аж один мандат на весь парламент. Приїхали. Хоч тут якраз і повертаємось до сумного. Бо який же це буде український парламент, якщо він без націоналістів? Це запитую я, котрий за націоналістів ніколи не голосує.

І звідси – до найсумнішого. Бо що для сходу-півдня – прогрес, те для заходу (передусім Галичини та почасті Києва) – деградація.

21 липня Україна політично об'єдналася в точці, яка саме для Галичини стає точкою неповернення. Галичина перестала існувати як окрема політична цінність, що продукує для всієї країни суперечливі, хоч і дуже потрібні сенси. Тягнувши країну в невідоме, провокуючи, дратуючи, виставляючи на кпини саму себе. Це не регіональний месіянзм з мене промовляє, а вся дотеперішня реальність: якби Галичина не голосувала по-особливому, ця країна навряд чи розвивалася б і на сьогодні вже давно являла б собою втричі збільшену Білорусь.

Але цього разу троль розбив своє дзеркало не над частиною, а над усією територією цієї країни. Тож замість продовжувати впертий і загалом невдячний рух угору, Галичина стрімко пішла (якщо не покотилася) вниз і вперше з 1990 року проголосувала, як усі. Навіть її найстійкіший елемент, згаданий острів Львівщина, показує ту ж тенденцію пристосування до решти країни. Що з цього випливає – тотальна єдність, масове самогубство, а чи тотальна єдність у масовому самогубстві – побачимо вже зовсім невдовзі.

(„Газета по-українськи“, 26 липня)

Юрій Андрухович – український письменник, Львів.

Правові виклики для Президента Зеленського

Богдан Футей

Верховенство права є важливим у глобальному вдосконаленні демократії, що, у свою чергу, приведе до сприятливішого загального економічного порядку. Стаття 8 Конституції України безпосередньо і точно стверджує цю головну запоруку розвитку держави: „...Визнається і діє принцип верховенства права”. Важливими елементами верховенства права є:

- верховенство закону. Це означає, що всі люди, включаючи високопосадовців, підкоряються чинним в державі законам;
- правова система з ключовими гарантіями, включаючи суди та законодавство, яке відповідає міжнародним стандартам, та чіткі процесуальні правила;
- збереження індивідуальних свобод;
- політична система, яка базується на розподілі і розділенні гілок влади, включаючи незалежну судову систему.

21 квітня переважною, можна сказати – безпрецедентною більшістю голосів виборців президентом України обрано Володимира Зеленського. Усіма міжнародними спостерігачами ці вибори визнані демократичними, прозорими та такими, що відповідають усім міжнародним стандартам. Слід сподіватись, що ці вибори будуть прикладом для наслідування в інших країнах у регіоні. Наразі Президент В. Зеленський та його радники обговорюють правові зміни та способи їх внесення змін, включаючи можливість референдуму. У цій дискусії якраз і дуже важливо пам'ятати, що верховенство права є для України доленосним принципом. Тим часом вже на початках обговорення заяви Президента В. Зеленського викликали занепокоєння. Дехто з політичних експертів припускає, що президентські радники можуть обійти чинні закони та внести зміни до Конституції шляхом проведення референдуму.

Справді, якщо президент запропонує зміни, а Верховна Рада та суспільство в цілому підтримають їх, і якщо процедура внесення змін відповідатиме вимогам, передбаченим у Конституції, такі зміни будуть законними

Проте, будь-які спроби президента або його радників обійти Верховну Раду будуть проблематичними. Внесення будь-яких змін до Конституції чітко передбачає згоду на це депутатів парламенту. Раніше стверджувалось, що стаття 5 Конституції України надає право на внесення змін до Конституції виключно народом. Проте коли Верховна Рада 28 червня 1996 року ухвалила Конституцію України, право на внесення змін народ делегував депутатам – після того, як вони ухвалили процедуру внесення змін.

Процес змін до Конституції закріплено у розділі XIII Конституції України. Законопроект про внесення змін в обов'язковому порядку має бути розглянутий Конституційним судом

– на предмет його відповідності вимогам статей 154-159 Конституції України. Усі зміни до Конституції підлягають схваленню більшістю у Верховній Раді, а в разі схвалення – двома третинами депутатів на наступній сесії. Деякі зміни, відповідно до статті 156, ухвалюються ще всеукраїнським референдумом, який призначається президентом України.

Конче необхідно, щоб будь-які запропоновані зміни відповідали цим правовим вимогам. Обмеження, передбачені Конституцією, мають на меті запобігти порушенню законності виконавчою гілкою влади. Коли будь-який президент пропонує обійти парламент, має перемогти верховенство права.

Це вже не вперше лунають пропозиції, в яких вчувається зневага до правових засад в Україні. Такі спроби були у Президента Віктора Ющенка та у Президента Віктора Януковича. Під час президентської каденції Петра Порошенка судову систему та Конституційний суд було успішно реформовано. Зараз фізичні особи можуть безпосередньо оскаржувати конституційність законів. Закон України „Про судову стріч та статус суддів” набув чинності у вересні 2016 року. У 2018 році Верховна Рада ухвалила закон про створення Антикорупційного суду. Всі зміни відбувались відповідно до Конституції України. Це є позитивним прикладом того, як необхідно вносити зміни до Конституції.

Вибори до Верховної Ради відбулися 21 липня. Вони, на думку міжнародних і українських спостерігачів, відображають волю виборців. Певні незначні недоліки не вплинули на результат волевиявлення. 424 депутати було обрано, половину з них за партійними списками та інша половина – в мажоритарних округах. Це означає зменшення кількості депутатів на 26. Виборів не було в анексованому Росією Криму та в окупованих районах Луганської і Донецької областей. Щоб увійти до парламенту, політична партія повинна була подолати 5-відсотковий бар'єр. Це вдалося п'ятьом партіям. Партію Президента Зеленського „Слуга народу” підтримали 43.12 відс. виборців.

Отже, вже в найближчому майбутньому народні депутати візьмуться за реформування країни. Вкрай важливо, щоб ця їхня діяльність відповідала Конституції та законам України. Перехід від авторитарної системи до системи, яка ґрунтується на верховенстві права, не є легким. Проте є велика надія, що незабутні події під час Революції Гідності будуть слугувати незворотною мотивацією та мандатом для втілення змін, які полегшать Україні шлях до утвердження територіальної цілісності та до європейської інтеграції.

Богдан Футей – суддя Федерального суду США, доктор права, професор, політичний і громадський діяч, Анаполіс, Мериленд.

Україну заколисали...

(Закінчення зі стор. 3)

шенка”, П. Порошенко також інтригував. Паралельно, головнокомандувачеві вистачало часу на „сміттєву бльокаду” Львова, на боротьбу проти Юлії Тимошенко та Анатолія Гриценка. На це йшли колосальні ресурси. Уся ця метушня П. Порошенка неабияк підіграла загальне відчуття безладу. Президент „мінусував” не лише конкурентів, а й себе.

Що маємо тепер? Щоб пройти в Раду самому з групою наближених осіб, П. Порошенко взяв у список сильних людей, гідних патріотів – волонтерів, військових, відомих активістів. Виборці „Європейської солідарності” проголосували саме за них, а не за Ірину Луценко, Степана Кубіва чи Олега Синютку. Але багато тих відомих і симпатичних кандидатів, які реально тягнули список партії П. Порошенка, опинилися у непрохідній частині. Фактично за рахунок В. В'ятровича, А. Левуса, С. Висоцького та інших П. Порошенко забезпечив мандат своїм „любим друзям”. І в цій ситуації бачимо экс-президента таким, які він є.

Заради кращого результату „Європейської солідарності” П. Порошенко не повинен був

кандидувати особисто і мав зформував список винятково з активістів-патріотів, військових і волонтерів. Це якщо ми говоримо про ідеали. Багато хто відмовлявся голосувати за „ЕС” через одну особу – особу керівника списку.

Політик з таким антирейтингом і репутаційним вантажем не може очолювати боротьбу проти капітуляції й за незалежну європейську Україну. Претендуючи на провідництво в таборі патріотів, П. Порошенко дискредитує велику справу й абсурдизує цю боротьбу. Дуже сподіваюся, що реальним провідником фракції „ЕС” у парламенті стане хтось зі справжніх патріотів. Водночас, основний фронт боротьби проти цілковитого реваншу і капітуляції формуватиметься за межами Верховної Ради України.

Тепер кілька слів про те, як довго і глибоко українці дріматимуть після коліскової, якою нас дружно „заколисували” экс-президент і цілий хор кремлівських пропагандистів. На жаль, вийти з цього стану зможемо лише через дуже серйозні подразники і чергові випробування. Інакше – дрімачу Україну можуть задушити уві сні.

(„Газета по-українськи”, 25 липня)

Михайло Басараб – політолог, Київ.

АМЕРИКА І СВІТ

■ Сенат затвердив нового шефа Пентагону

ВАШІНГТОН. — Сенат США голосами 90-8 затвердив колишнього вояка Марка Еспера на пост секретаря оборони. Він вступив на цю посаду 23 липня в той час, коли Пентагон має війська в Сирії та Афганістні і зростає напруга з Іраном. М. Еспер був секретарем армії від листопада 2017 року до червня 2019 року. Під час війни в Перській затоці в 1991 році він служив у війську як член відомої 101-ої Десантної дивізії. Він також має близькі відносини з Державним секретарем США Майком Помпео, з котрим студював у Військовій академії у Вест-Пойнті, Нью-Йорк. Вони разом закінчили академію в 1986 році. М. Еспер відслужив 10 років активної служби у війську і 11 років резерви. Він здобув докторат з публічної політики на Університеті Джорджа Вашингтона. М. Еспер був дорадником законодавців в Капітолії, включно з республіканським сенатором Чаком Гегелом, котрий пізніше став секретарем оборони для Президента Барака Обами. („AFP”)

■ Савдійські жінки можуть подорожувати

ЕР-РІЯД, Савдійська Арабія. — У королівському указі, який влада країни оприлюднила 2 серпня, йдеться, що з 21 року життя жінки можуть подаватися на отримання пашпорта без дозволу опікуна, який був необхідний раніше. Окрім того, жінкам також дозволили самостійно реєструвати народження дитини, шлюб і розлучення. Нові правила є частиною програми престолонаслідника Магомета бін-Сальмана з лібералізації деяких аспектів життя в країні, зокрема тих, що стосуються прав жінок. Минулого року влада дозволила жінкам отримувати водійські права. До того часу Савдійська Арабія залишалася єдиною країною в світі, де сідати за кермо жінкам заборонялося. Попри такі позитивні зміни, правозахисники не припиняють критикувати місцеву владу, яка нерідко затримує місцевих активісток, які ці права відстоюють. Указ також розширює права жінок щодо їхнього працевлаштування. („BBC”)

■ Шериф засуджений за хабарі

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Колишній шериф Філядельфії Джан Грін був засуджений 1 серпня до п'яти років ув'язнення за хабарництво. 71-літній Дж. Грін, який є демократом, був на цій посаді 22 роки – найдовше в історії міста. Колишній поліцей з 25-літнім стажем був обраний на свій пост вперше в 1988 році без підтримки Демократичної партії, обіцяючи очистити бюро шерифа від корупції та некомпетентності. Він зрезигнував несподівано в 2010 році після появи негативних статей в пресі. Рік пізніше бюро Міського контролера видало 312-сторінковий звіт, гостро критикуючи діяльність шерифа. У 2015 році федеральний уряд розпочав справу проти Дж. Гріна. Прокуратора закидала, що він отримав 675 тис. дол. хабарів в заміну за надання міських робіт бізнесменові Джеймсові Дейвісові вартістю 35 млн. дол. У березні 68-літній Дж. Дейвіс був засуджений до 10 років тюрми. На суді колишній шериф визнав свою провину, але Окружний суддя Венді Бітелстовн видала йому максимальний вирок. („The Philadelphia Inquirer”)

■ „Нью-Йорк Таймс” змінила заголовок

НЮ-ЙОРК. — Заголовок на першій сторінці газети „Нью-Йорк Таймс” викликав гостру критику, включно від кількох демократичних кандидатів у президенти. Заголовок „Трампа закликає до єдності проти расизму” появився в першому друкованому числі газети з 6 серпня. Це стосувалося звернення Президента Дональда Трампа до країни 5 серпня після того як масові стрілянини – 3 серпня в Ель-Пасо, Тексас, і 4 серпня Дейтоні, Огайо – спричинили смерть 22-ох і дев'ятьох осіб відповідно. Внаслідок сильних протестів, особливо від демократичних кандидатів – ньюйоркської конгресвумен Александри Оказіо-Кортес, нуджерзького сенатора Корі Букера і ньюйоркської сенаторки Кірстен Жилібрэнд – газета змінила заголовок у другому виданні на „Атакуючи ненависть, але не зброю”. Подібна зміна зроблена і на веб-сторінці газети – новий заголовок: „Трампа засуджує фанатизм, але не закликає до нових законів про зброю”. („USA Today”)

Реформа системи охорони здоров'я

В Україні триває реформа системи охорони здоров'я, яка має за мету забезпечити всім громадянам України рівний доступ до високоякісних медичних послуг та перебудувати систему охорони здоров'я так, щоб у її центрі був пацієнт. Реформа передбачає впровадження державного гарантованого пакета медичної допомоги.

Бюджет розподілятимуть за медичними послугами, необхідними пацієнтам, на рівних для всіх громадян умовах. Вартість необхідних послуг буде повністю оплачена Національною службою здоров'я України (НСЗУ). Послуги екстреної, первинної, амбулаторної, шпитальної та паліативної допомоги будуть фінансовані державою в межах програми медичних гарантій. Самостійно людям доведеться платити за стоматологію, звернення до лікаря без направлення, естетичну медицину.

НСЗУ була створена 30 березня 2018 року і вже уклала угоди майже з усіма приватними медичними закладами і лікарями, які надають первинну медичну допомогу. Вперше українці можуть вільно обирати лікаря в будь-якій установі.

Держава більше не виділятиме грошей згідно з кошторисом на утримання того чи іншого закладу охорони здоров'я. Натомість медичні заклади мають перетворитися на автономні суб'єкти господарської діяльності, що отримуватимуть оплату за результатами своєї діяльності, тобто за фактично надану ними пацієнтам медичну допомогу.

Застаріла паперова звітність піде в небуття. Всю медичну документацію буде переведено в електронний вигляд системи e-Health. Це розвантажить лікарів, дозволить їм більш оперативно надавати медичні послуги пацієнтам та унеможливить ситуацію втрати медичних даних пацієнтів. Вже у 2019 році плянується запуск електронних медичної картки, направлення на лікування, рецепта за програмою „Доступні ліки“. У жовтні 2018 року Всесвітня організація охорони здоров'я схвалила урядову програму „Доступні ліки“ в Україні. Однією з важливих складових реформи є зменшення корупції.

У 2018 році Україна вперше вийшла на повне забезпечення запитів лікарень за 12 напрямками. Це означає, що потреба у ліках, яку подавали лікарні, повністю забезпечена, і пацієнти можуть одержати визначені ліки безоплатно. Деякі ліки закуповуються у 67 разів дешевше, ніж це було до 2015 року.

Зміни у медичній освіті теж стали невід'ємною складовою частиною реформи. З 2019 року для атестації студентів-медиків запроваджується єдиний державний кваліфікаційний іспит. Лікар повинен для підвищення кваліфікації набрати певну кількість точок щороку (а не раз на п'ять років, як це було раніше). Лікареві можуть підвищувати кваліфікацію через навчання в академії післядипломної освіти, на конференціях, навчанні за кордоном, онлайн-курсах, тренінгах.

Національна кампанія з вибору сімейних лікарів, терапевтів та педіатрів почалася в квітні 2018 року. Вперше українці змогли вільно обирати лікаря, без прив'язки до місця „прописки“. У будь-який момент можна змінити лікаря, підписавши декларацію з іншим. Наступний етап реформи розпочнеться з другої половини 2019 року. Це програма безкоштовної діагностики. За направленням сімейного лікаря, терапевта і педіатра пацієнти зможуть проходити обстеження у будь-якому медичному закладі, який уклав договір з НСЗУ. Таким чином, на нову модель фінансування почнуть переходити поліклініки, які є закладами спеціалізованої амбулаторної допомоги.

ІСТОРІЯ

Кохання і страждання Марка Вовчка

10 серпня 1907 року померла відома українська письменниця Марко Вовчок. 28 липня дослідник **Олександр Рудяченко** до цієї дати оприлюднив в „Укрінформі“ розповідь про письменницю й перекладачку Марію Вілінську, відому під псевдом Марко Вовчок. Збірка перших україномовних творів Марка Вовчка, написаних у Немирові та надрукованих під назвою „Народні оповідання“ (Санкт-Петербург, 1857), відразу стала надзвичайно популярною серед української інтелігенції. В 1859 році письменниця з чоловіком Опанасом Марковичем поїхала за кордон, але скоро, через подружню зраду Марії, О. Маркович повернувся звідти сам. Більше з жінкою й сином він уже й не бачився.

До цього часу немає однозначності щодо справжнього авторства україномовних творів Марка Вовчка. Зокрема, окрім Пантелеймона Куліша, який у 1857 році був редактором та видавцем збірки „Народні оповідання“, ніхто з українських літературознавців не мав нагоди побачити оригінальні автографи „Народних оповідань“ й до цього дня ці автографи не знайдено.

П. Куліш, Омелян Огоновський, та Олена Пчілка стверджували, що всі українські твори Марка Вовчка були написані насправді її першим чоловіком О. Марковичем і що вона просто приписала собі їх авторство. Марко Вовчок дуже раптово перестала писати українською мовою відразу після розлучення з О. Марковичем і не написала жодного українського твору впродовж наступних 40 років.

О. Рудяченко згадує про скандал довкола Марка Вовчка. 24 травня 1870 року вона підписала контракт з петербурзьким видавцем Семеном Звонарьовим про укладання нею та редагування ілюстрованого місячника. Марко Вовчок погодилася ще й перекладати твори для цього видання і найняла перекладачок – дівчат із провінції. Перекладені ними твори підписувала своїм прізвищем. Але письменниця сказала своїм перекладачкам, що може виплатити кожній лиш половину гонорару. Решту обіцяла віддати пізніше, але того не зробила. Одна з дівчат Катерина Керстен взяла на переклад казки Ганса Андерсена, але використала переклади, зроблені і видані кілька років раніше Марією Трубіковою та Надією Стасовою. Марко Вовчок відразу підписала їх своїм прізвищем і віддала в друк. Щойно місячник вийшов у світ, К. Керстен надіслала його примірники М. Трубіковій та Г. Стасовій. За кілька місяців знову з'явилися переклади казок, вкрадені у них і підписані прізвищем Марко Вовчок. Після цього, брат однієї з перекладачок, критик і публіцист Володимир Стасов, опублікував у газеті „Санкт-Петербурзькі весті“ статтю „Щось дуже негарне“, в якій і звинуватив Марко Вовчок у плагіаті. Нижче вміщено скорочений варіант розповіді О. Рудяченка.

* * *

Літературна діяльність Марії Вілінської почалася невдало. Коли 3 грудня 1870 року друком з'явився другий том „Казок“ Ганса Андерсена у перекладі Марка Вовчка, 11 грудня 1870 року у газеті „Санкт-Петербурзькі весті“ поважний літературний критик Володимир Стасов подав статтю „Щось геть негарне“, звинувачуючи Марію Маркович у плагіаті.

Третейський суд у складі 18 пись-

Марія Вілінська (Марко Вовчок).

менників та правників підтримав позицію В. Стасова: переклад Марка Вовчка є плагіатом з перекладу Марії Трубікової. Як наслідок, М. Маркович втратила літературний журнал і письменницьку репутацію. Оригінальні твори М. Маркович масово познімали з плянів друку, а публічні бібліотеки перевели книги української письменниці у книгосховища. У літературних салонах Санкт-Петербурга М. Маркович перестали приймати.

Від осуду на початку 1872 року Марко Вовчок сховалася у глухій провінції, у давньому дворянському маєтку Василеве Тверської губернії. Влітку того ж року в гості до матері навідався син – Богдан Маркович, котрий навчався на фізико-механічному факультеті Санкт-Петербурзького університету. Разом з ним приїхали найближчі друзі й серед них 22-річний випускник Інженерного училища Михайло Лобач-Жученко. Якось на прогулянці він показав М. Маркович власний переклад щойно виданої в Парижі „Історії неба“ написаної її колишнім коханцем П'єром-Жулем Сталем. Світлі спомини вдарили хвилиною.

Марко Вовчок запропонувала перекласти сатиричну „Історію цапа“ того ж автора. Окрилений високим схваленням, юнак переклав ще кілька творів. Письменниця збагнула: перед нею – талановитий колега-початківець. Тому подальша доля М. Лобач-Жученка була вирішена. Майже одноліток її сина, молодший за навчательку майже на 17 років, дипломований гардемарин закохався по вуха. Причаровувати вона вмila й владно закохувала в себе чоловіків, перетворюючи легковажних зітхальників на самозречених невольників. Так сталося із багатьма закоханими в М. Маркович, як-то: Пантелеймон Куліш, Іван Тургенев, Олександр Герцен, Владислав Олевінський, Михайло Костомаров, Олександр Пассек, Микола Чернишевський, Микола Некрасов, Дмитро Писарев.

Смерть молодшого за неї на сім років, 27-літнього Дмитра Писарева стала найстрашнішим ударом. Талановитий літературний критик, незрівнянний публіцист здавався ідеальним партнером у житті. В усіх відношеннях. Разом вони жили яскравими емоціями, спільно перекладали праці провідних європейських зоологів – Альфреда Брема та Чарльза Дарвіна. У злагоді сім'єю, з дитиною, вирушили закохані відпочити на Ризьке узбережжя. Одного дня

(Закінчення на стор. 14)

СВОБОДА

Пам'ятаймо
про
Україну!

Газета заснована у 1893 році

Видає Український Народний Союз

Головний редактор: Рома Гадзевич

Редактори: Левко Хмельковський, Петро Часто

FOUNDED IN 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

☎ (973) 292-9800

E-mail: svoboda@svoboda-news.com

Fax (973) 644-9510

Website: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to:

Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Передплата:

\$90.00 на рік, \$50.00 на півроку.

Для членів УНСоюзу – \$80.00 на рік, \$45.00 на півроку.

Електронна версія (www.svoboda-news.com) – \$40.00.

Чеки і грошові перекази виставляти на „Svoboda“.

Periodicals postage paid at Caldwell, NJ 07006 and additional mailing offices.

Адміністрація „СВОБОДИ“

Адміністрація / Оголошення	Володимир Гончарик ☎ (973) 292-9800 x 3040 Fax (973) 644-9510 E-mail adukr@optonline.net
Передплата	Володимир Гончарик ☎ (973) 292-9800 x 3040 E-mail subscription@svoboda-news.com

Думки, висловлені в матеріалах, підписаних конкретним автором, не конче віддзеркалюють позицію редакції тижневика „Свобода“ або її видавця.

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Жінка має 11 чужих дітей

Ольга Подусова з дітьми.

Гостюючи 23 липня в Одесі, я познайомився з незвичайною жінкою Ольгою Подусовою, яка утримує і виховує 11 чужих дітей. О. Подусова мала 27 років, коли у неї з'явився трирічний Мишко, якого мама покинула в пологовому будинку. Він хворий на аутизм. Ольга через Службу у справах дітей Одеси забрала його до себе. Через рік появилася чотирилітня Настя, яку підкинули до сільської ради в селищі Роздільна, де живе Олина мама. Дівчинка була слабенька і зовсім не уміла говорити.

У 2013 році появились Марійка і Віка. Віка мала асзму, затримку розвитку мови, не могла ходити. Мама Марійки пиячила безперервно, а дитину зачиняла у пивниці, де вона росла як вовчечня, не знала і боялася людей.

Двох братів Тиму і Женю ніхто не хотів усиновлювати, тож Ольга оформила над ними опіку. Від маленької Лізи у Вінницькій області через її дитячий церебральний параліч відмовилися три подружжя. Даша, Микита, Олекса і Кристина прийшли до Ольги, бо від них відмовилися усиновлювачі.

Жила така велика сім'я у звичайній чотирікімнатній квартирі. Ольга зробила для дітей спальні місця на кілька поверхів. Сьогодні вони займаються бальними танцями, малюють, вчать грати на скрипці. Ольга навіть власноруч обладнала дитячий май-

данчик, щоб діти могли гратися надворі.

Звісно, молодій жінці нелегко. Вранці треба зібрати дітей до школи та йти пішки, бо водії міських „маршруток“ не зупиняються, не хочуть брати пасажирів з пільгами безкоштовного проїзду.

Приятелі спробували налагодити державну допомогу, але виявилось, що це неможливо. Держава не допомагає опікунам. Можна змінити статус опікуна на дитячий будинок сімейного типу, але опікун не може бути у ньому одночасно вихователем. З дитячого будинку можна дітей всиновлювати, а Ольга не хоче віддавати їх іншим людям. В дитячому будинку сімейного типу не може бути понад 10 дітей, а Ольга вже має 11.

Багато років родина мріяла про свій будинок. І ця мрія здійснилася. Благодійники знайшли для Подусових дім. Допоміг Олександр Соколовський, який дізнався про Ольгу з соціальних мереж. Будинок знайшли у Роздільній, де живе мама Ольги. Власниця готова зменшити оголошену ціну. Тепер добровольці мають зібрати 1.4 млн. грн. Уже збрали 616 тис. грн. Але діти потребують допомоги. Адреса: Ольга Подусова, вул. Лисенка, 2а, Роздільна, Одеська область, 67400 Ukraine.

Руслан Якобчук,
Менвіл, Нью-Джерзі

Про гурт „Криниці“ розповіла „Свобода“

У „Свободі“ – найстарішій українській газеті у діаспорі – 21 червня з'явилася стаття Олександра Костирка „Звучать пісні у селі Довженка“ про наш фолклорний колектив „Криниці“. У 1980 році за покликком серця прийшли до ансамблю медичні працівники, вчителі, вихователі. А надихнули їх зібратися разом рідні місцеві пісні, які записав від своєї матері Одарки О. Довженко.

Колектив „Криниці“ – дипломант всеукраїнських та міжнародних конкурсів і фестивалів, лавреат премій ім. Григорія Верьовки та ім. Дмитра Луценка, має в репертуарі близько 100 пісень.

Дякую авторові статті, видавцеві – Українському Народному Союзові, який святкує своє 125 річчя, за публікацію та газету. Це – наша історія.

Андрій Ткач, Сосниця,
Чернігівська область

Андрій Олефіров одужує

Хочу подякувати усім добродіям, які прочитали у „Свободі“ 3 травня про лихо, яке сталося з моїм сином Андрієм Олефіровим і вислали фінансову допомогу для нього на рахунок в кредитівці. Разом збрали 560 дол., причому у день відправлення грошей власник поштових компаній „Роксолана“ Михайло Стацишин від себе додав ще 50 дол.

Мій син працював послом України у Фінляндії, але стався крововилив, він впав, вдарився головою і два місяці перебував у комі. Лікарі не мали великої надії на його одужання. Але допомога медиків і ще молодий вік (йому 47 років) сприяли добрим змінам. Тепер його лікують в Києві і з відчутним поверненням здоров'я.

Андрій охоче спілкується з приятелями-відвідувачами, ходить на прогулянки. Йому допомогли б у відновленні також листи до нього, які можна написати на мою адресу: Марія Олефірова, вул. Андрія Малишка, 31а, кв. 37, Київ 02192 Ukraine. Наперед усім дякую!

Марія Олефірова,
Київ

Ансамбль „Каштан“ не танцював

Олександр Федорчук, автор вістки про фестиваль у Пармі, Огайо, написав 26 липня у „Свободі“, що на фестивалі танцював ансамбль „Каштан“, що є не правильно. Танцював насправді український танцювальний ансамбль парафії св. Володимира під керівництвом Оксани Логвинюк.

З ПРЕСИ

Як Сталін та Гітлер створили модерну Польщу

У газеті „Вол Стріт Джорнал“ („The Wall Street Journal“) 1 серпня появилася стаття з підзаголовком „Занедбана історія Варшавського повстання допомагає вияснити націоналістичну політику країни сьогодні“. Автор статті є професором європейської історії в Бард Коледжі в стейті Нью-Йорк. Він є автором книжки „Сталіна війна“, яка має появитися наступного року.

Шон МекМікін
(Sean McMeekin)

1 серпня припадає 75-та річниця героїчного, але все такти приреченого Варшавського повстання проти німецьких окупаційних військ у Польщі. Кожного 1 серпня о год. 5-й вечора, поляки відмічують цю гірку оказію хвилиною мовчання за поляглих. Алярмові сирени виють буцімто закликаючи до зброї, схоплюючи непокірного духа цієї гордої, забіякуватої нації.

Варшавський колосальний Музей Повстання, одна з рідкіс-

них туристичних атракцій міста, ілюструє болючу сторону цієї непокори. Бо ж цей бій в 1944 році не залишив майже нічого зі старої Варшави туристам для милування. Мученики польської Армії Крайової втратили не лише свої життя, але також і місто, яке вони любили. Доля Варшави – зменшена до подрібненого каміння мстивою жорстокістю одного диктатора, Гітлера, в невимовнім потуранні з його ворогом двійником, Сталіном – уособлює катастрофу Другої світової війни краще, ніж буде-як одна подія.

Чому тоді цей оглушливий епізод в європейській історії залишається майже забутим на Заході? Можливо тому, що бій за Варшаву не має „гепі ендінг“. Евентуальна поразка Німеччини не означала визволення поляків, але початок другої брутальної окупації, тим разом комуністами. Це порушує розповідь про Другу світову війну як „добру війну“ і маячить над польською та європейською політикою до сьогоднішнього дня.

Якщо війна, яка вибухла у вересні 1939 року була про щонебудь, то вона була про Польщу. „Бліцкриг“ Німеччини проти свого східного сусіда був „казус белі“ для Британії та Франції. Проте Німеччина не була самотньою країною, яка заатакувала Польщу того місяця. Щойно після того, як советські війська наїхали на

Польщу 17 вересня, польський уряд віддав духа і втік до Румунії. Альянти фактично не зробили нічого щоб стримати агресію Сталіна. Він наїхав на ще п'ятьох країн впродовж наступного року, але якось залишився „нейтральним“ у війні – завдяки лицемірству альянтів.

Напад Гітлера на СРСР в червні 1941 року відтак викликала чудо в ділянці публічних відносин – перемінивши Сталіна з тоталітарного ката й пожирача малих націй в смільчака „Вуйка Джо“, вартого повної підтримки альянтів. Адміністрація Френклина Рузвельта засипала Червону Армію щедрими дарами, від м'яса „Спем“, машин „Студебекерів“ і бойових літаків до сталі й алюмінію.

(Закінчення на стор. 14)

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

Засновано Вічний фонд ім. Дмитра Штогрин

Роман Івашків

УРБАНА-ШАМПЕЙН, Іліной. – Академічний 2018-2019 рік на кафедрі слов'янських мов та літератур Ілінойського Університету в Урбані-Шампейні ознаменувався заснуванням Вічного фонду ім. Дмитра Штогрин для розвитку українознавства. Головною жертводавицею фонду, метою якого є проведення наукових конференцій, симпозіумів, лекцій та інших академічних заходів на українознавчу тематику, стала його донька д-р Людослава Штогрин.

Започаткуванням цього фонду вона вшанувала науково-творчу спадщину свого батька, чюю ролю у розвитку українських студій та славистичного бібліотекарства у Північній Америці важко переоцінити.

Д-р Д. Штогрин мешкає з дружиною Євстахією у Шампейні, де з 1960 року розбудовував славистичні фонди головної університетської книгозбірні, які сьогодні у цій ділянці стоять на рівні з бібліотеками Гарварду та Конгресу.

Д. Штогрин народився в Україні, часи Другої світової війни пережив у таборі переміщених осіб у німецькому Авгсбурзі, де навчався у філії Українського Вільного Університету (УВУ) та в його головному осідку в Мюнхені. У 1950 році переїхав до Мінеаполісу, де після цілоденної фізичної праці відвідував вечірні курси в університеті.

Згодом у Вініпезі одружився з Євстахією (з роду Барвінською), після чого молоде подружжя переїхало до Оттави, де в університеті Д. Штогрин здобув бакалаврат з бібліотекознавства, а згодом магістерський та докторський ступені зі славистики, захистивши докторську дисертацію про Павла Филиповича, письменника і літературознавця доби „Розстріляного відродження“, якого було закатовано злочинцями комуністичного режиму разом з сотнями інших представників української інтелігенції.

Д-р Дмитро Штогрин.

Упродовж своєї 35-літньої кар'єри д-р Д. Штогрин працював у слов'янському і східноєвропейському відділі університетської бібліотеки, поповнюючи фонди україністики друкованими виданнями і мікрофільмами. У 1995 році разом з дружиною створив Вічний фонд під егідою Фондації Ілінойського Університету для сприяння росту книгозбірні. З 1970 року Д. Штогрин викладав курси української мови, започатковані проф. Куртом Клайном. Того ж року Д. Штогрин створив окремий курс української літератури, а згодом й української культури.

На початку 1980-их років його обрано головою Української дослідницької програми і

він став організатором 27 щорічних науково-дослідницьких конференцій у 1982-2009 роках, у яких взяли участь понад 2,500 науковців, у тому числі 743 доповідачі з 24 країн і п'яти континентів. З доповідями виступали ректори Київського, Запорізького, Львівського, Чернівецького університетів, а також Києво-Могилянської і Острозької Академії та УВУ в Мюнхені. Збірники вибраних доповідей з тих наукових зібрань редагували професори Марія Зубрицька, Лариса Онишкевич, Тарас Гунчак, Сергій Квіт і Ярослав Розумний.

В Ілінойському Університеті Д. Штогрин був обраний членом сенату, а також викладав українську літературу в Оттавському Університеті, УВУ в Мюнхені та Українському Католицькому Університеті у Римі. Його авторству та редагуванню належать п'ять книг українською та англійською мовами, а також близько 100 статей про бібліотекознавство та українське літературознавство.

На урочисте прийняття в університеті з нагоди заснування Вічного фонду ім. Д. Штогрин привітали його та жертводавицю фонду прийшли колеги, професори та студенти, друзі і рідні. У своєму вітальному слові Л. Штогрин привітала батька та усю університетську громаду, наголосивши, що колосальний внесок Д. Штогрин в україністику увіковічниться для прийдешніх поколінь.

Очі долучитися до розвитку українознавства своїми благочинними внесками через Вічний фонд ім. Д. Штогрин можуть звертатися до керівника українських студій в Ілінойському Університеті д-ра Романа Івашківа на електронну адресу: roman904@illinois.edu.

Д-р Роман Івашків, директор програми українознавства, викладач слов'янських мов і літератур, викладач перекладознавства, координатор програми слов'янських мов.

У Національному інституті...

(Закінчення зі стор. 2)

Путінізм, пише він, – „вогненна суміш євразійства і того, що російський ультраконсервативний філософ Олександр Дугін називає „четвертою політичною теорією”.

Ядром євразійства, яке зародилося у 1920-их роках в осередку антикомуністичних імігрантів із Росії, є ідея про месіянську ролю Росії, яка не є частиною ані Заходу, ані Сходу, пояснює він. Теорія О. Дугіна, за його словами, об'єднує „все найкраще” з фашизму і комунізму в боротьбі з лібералізмом. Регіональний націоналізм, на його думку, є значно потужнішим викликом путінізму, ніж лібералізм.

І останнє. Інтелектуальний і економічний

потенціал Росії набагато слабший за той, що був у часи Російської імперії і Радянського Союзу. За царя „європейці приїжджали в Росію працювати лікарями, викладати в університетах, робити дослідження і вести бізнес”. Радянський Союз створив досить комфортні умови для провідних вчених, якщо вони залишалися аполітичними. Зараз, пише він, „вища освіта і наука в Росії перебувають у катастрофічно поганому стані”. Економіка залежить від природних покладів, а діти еліти їдуть вчитися на Захід.

Світ має бути готовий до дезінтеграції Росії, пише П. Єльцов.

Він радить урядові США і союзникам у своєму підході до Росії комбінувати стратегічне терпіння і стримування. Він вважає, що прагматична співпраця з В. Путіним не є умиротворенням і є в інтересах США. Дослідник пропонує американ-

ським високопосадовцям регулярно зустрічатися з В. Путіним і його близьким колом, а також переглянути політику санкцій, послабивши їх в одних сферах і посиливши в інших.

П. Єльцов нагадує, що Радянський Союз розвалився не через санкції, а через те, що „радянський народ”, включно із людьми в найвищих ешелонах влади, втратив віру в керівну ідеологію і почав із надією дивитися на Захід.

Національний університет оборони США (National Defense University) фінансується Департаментом Оборони США. „НУО надає військовим освіту у царині критичного мислення і творчого застосування військової сили, з метою вплинути на формування національної стратегії та інтегрованих глобальних операцій, в умовах раптових змін, із метою ведення війни”, – повідомляє сайт установи про її місію.

На Донбасі порушили...

(Закінчення зі стор. 1)

Найновіший обстріл стався 6 серпня поблизу Павлополя (Донецька область). Міна влучила в окоп, де військові проводили інженерне обладнання позицій. Українці були готові дати відповідь, але, за даними розвідки, противник покинув позиції. Загинули старший матрос Олександр Шарко, матроси Василь Курдов і Владислав Рак, солдат Сергій Шандра з 36-ої окремої бригади морської піхоти.

В. Зеленський заявив, що вранці говорив про ескалацію із Президентом Росії Володимиром Путіним і попросив „вплинути на ту сторону,

щоб вони припинили вбивства наших людей”. Під час розмови президентів йшлося про важливість діалогу в рамках Тристоронньої контактної групи. При цьому В. Зеленський підкреслив, що захищатиме права всіх українців, незалежно від того, де вони знаходяться.

На офіційному сайті Президента Росії сказано, що під час розмови сторони зосередили увагу на важливості дотримання перемир'я 21 липня і домовилися активізувати роботи по поверненню утримуваних осіб. В. Путін підкреслив, що для деескалації конфлікту необхідно, перш за все, виключити подальші обстріли українськими військовими населених пунктів Донбасу, що призводять до жертв серед мирного населення.

В. Зеленський закликав Ангелу Меркель, Емануеля Макрона та В. Путіна якнайшвидше провести зустріч у нормандському форматі. Е. Макрон висловив повну підтримку ініціатив України, погодився з необхідністю проведення зустрічі на найвищому рівні найближчим часом, якій має передувати зустріч офіційних представників усіх чотирьох сторін. Він додав, що зв'яжеться з В. Путіним та А. Меркель, щоб узгодити цю ініціативу.

За 11 місяців 2018 року бойові втрати української армії на Донбасі склали 110 бійців, ще 776 військовослужбовців були поранені.

(Офіційне інтернет-представництво Президента України, BBC)

Щоб розмістити рекламу у „Свободі”, телефонуйте на 973-292-9800, дод. 3040

Трибуна Українського Народного Союзу

УНСоюз святкує 125 років: Фотофакт з історії, 1969

На фотографії: учасники річних нарад Головного Уряду Українського Народного Союзу в 1969 році на Союзівці. Перед самим погруддям Тараса Шевченка стоять Головний Предсідник Йосиф Лисогір (праворуч) та відомий письменник Улас Самчук. Також присутні члени Екзекутиви УНСоюзу: Заступник головного предсідника Степан Куропась, Заступниця головного предсідника Марія Душник, Заступник головного предсідника з Канади Богдан Зорич, Заступник головного предсідника та керівник Рекордового Департаменту Володимир Сохан, Головний секретар Ярослав Падох, Головний касир Петро Пуцило. Річні наради, які відбувалися від 26 до 30 травня, рекомендували „створення постійної Фондації УНС із закладовим капіталом не меншим, як 500,000 тис. дол., прибутки з інвестицій якого були б всеціло використані для підтримки і заохоти української наукової і культурної творчості”. В цій самій ухвалі Головний Уряд доручив Головному Екзекутивному Комітетові приготувати і запропонувати Конвенції в 1970 році докладний плян такої фондації. (Фото: Saul)

На веб-сторінці УНСоюзу читачі можуть переглянути фотоархів з історії організації. Фотоархів доповнюється і вдосконалюється. Загляньте тут: unainc.org/una/the-una-is-125-years-old/.

LONG TERM ANNUITIES

4.00%*
9 YEAR

3.75%*
7 YEAR

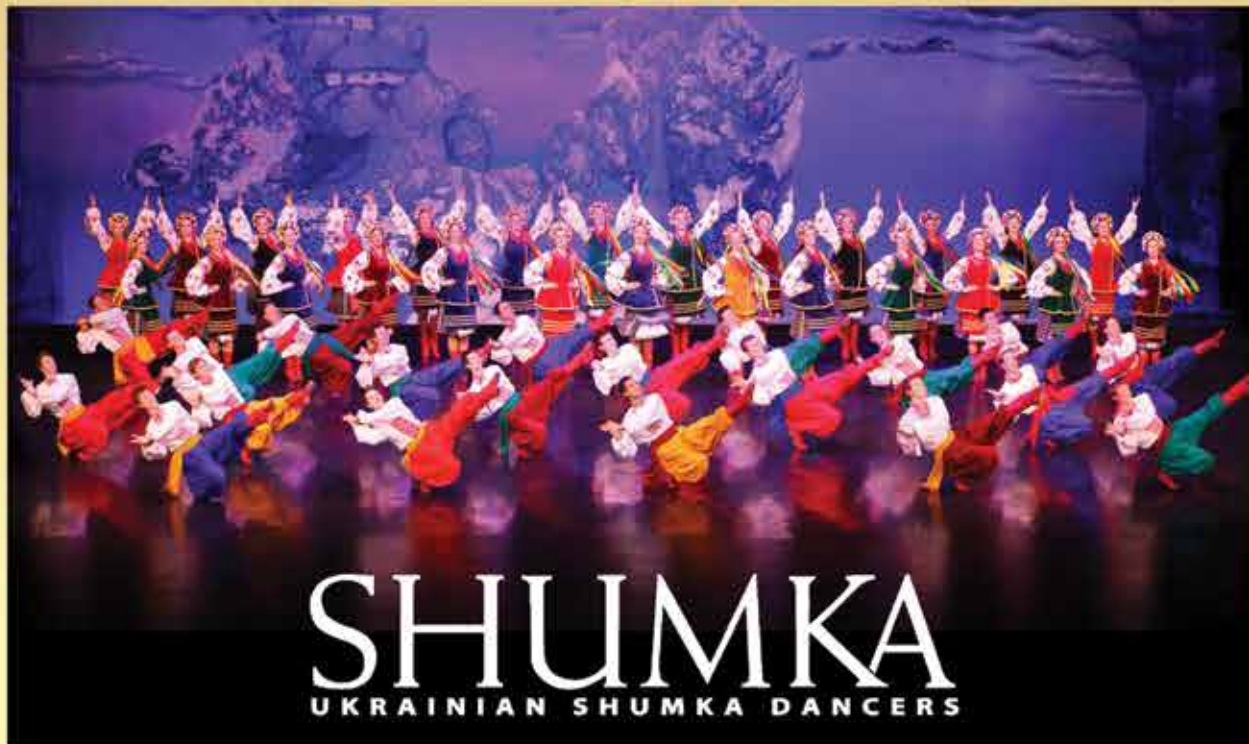
CALL US TODAY!
888-538-2833

*FIRST YEAR RATE
ALL ANNUITY RATES
SUBJECT TO CHANGE
NOT AVAILABLE
IN ALL STATES

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.
2200 ROUTE 10, PARSIPPANY, NJ 07054 • WWW.UNAINC.ORG

INSURING OUR COMMUNITY
125 YEARS

UNA CELEBRATES
125
 YEARS

 The logo for UNA's 125th anniversary. It features the text 'UNA CELEBRATES 125 YEARS' in blue. To the right is a circular emblem with the Ukrainian National Association logo (two hands shaking) in the center, surrounded by the text 'UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION' at the top and 'УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ' at the bottom. The years '1894' and '2019' are also present in the emblem.

VASYL POPADIUK

WOMEN'S BANDURA ENSEMBLE OF NORTH AMERICA

SATURDAY, NOVEMBER 2, 2019

DOORS OPEN AT 5:00 PM ♦ SHOW STARTS AT 5:30 PM

DOLAN PERFORMANCE HALL
THE COLLEGE OF ST. ELIZABETH
 2 CONVENT ROAD, MORRISTOWN, NJ 07960

TICKETS AVAILABLE STARTING AUGUST 1, 2019
 TO PURCHASE TICKETS VISIT WWW.PURPLEPASS.COM/UNA125

СПОРТ

Юні українські спортсмени, які вразили у липні

29 липня Ольга Модіна з Радіо Свобода підготувала вміщений нижче огляд змагань українців на Європейському юнацькому олімпійському фестивалі та інших чемпіонатах.

XV літній Європейський юнацький олімпійський фестиваль відбувся 21-27 липня в Баку (Азербайджан). Він зібрав понад 3,600 спортсменів віком 14-18 років. Україну на спортивному форумі представляли 68 атлетів в семи видах спорту – велоспорті, волейболі, дзюдо, легкій атлетичі, плаванні, спортивній боротьбі (вільній, жіночій, греко-римській) та спортивній гімнастиці. Українці вибороли 25 медалей: вісім золотих, сім срібних та 10 бронзових.

11 нагород принесли спортивні гімнасти. Саме тріо Володимира Костюка, Іллі Ковтуна та Назара Чепурного здобуло першу нагороду найвищого ґатунку на престиж-

ному європейському спортивному форумі у командній першості. А після цього хлопці ще й вразили в індивідуальних виступах.

В. Костюк з Дніпра здобув три медалі – золоту, срібну і бронзову.

І. Ковтун (спортивна гімнастика) у багатоборстві випередив двох спортсменів з Росії. В останній день змагань вправи на паралельних брусах українця судді оцінили „золотим“ результатом. А вже за кілька годин І. Ковтун оформив золотий дубль, виборовши нагороду найвищого ґатунку ще й у вправах на поперечині. Загалом у нього чотири золоті і одна срібна медалі.

Свою єдину срібну нагороду І. Ковтун виборов у вільних вправах і

Ярослава Магучих (Фото: НОК України)

поступився своєму співвітчизнику і товаришу по команді Н. Чепурному, який також став чемпіоном у вправах на коні і в командній першості. А срібну медалю здобув у вправах на кільцях.

Крім гімнастів, золоті нагороди вибороли Марія Горелова у стрибках в довжину та Ростислав Крижанівський у плаванні (брас, 100 метрів).

Президент Національного олімпійського комітету України Сергій Бубка прокоментував підсумки виступу юних олімпійців в Баку: „Приємно бачити талановиту молодь і перспективний спортивний резерв. В Баку була здобута найбільша кількість нагород за всю історію виступів українців на Олімпійських фестивалях“.

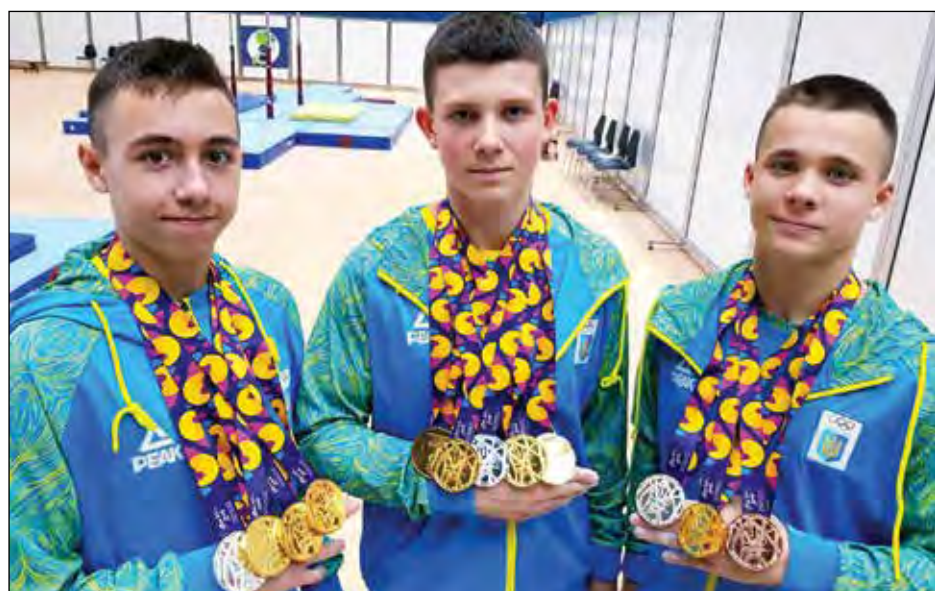
Справжньою олімпійською сенсацією 13-річного Олексія Середу назвали спортивні експерти після виступів на Чемпіонаті світу з

водних видів спорту в корейському Кванджу. Він забезпечив собі путівку на Олімпіаду в Токіо-2020, де стане наймолодшим учасником у збірній команді України.

Також О. Середя у тандемі з 17-річним Олегом Сербініним посіли четверте місце у синхронних стрибках з 10-метрової вишки. Вони були наймолодшими учасниками фіналу.

18-річний плавець Денис Кесіль перевершив національний рекорд, який тримався 17 років. На Чемпіонаті світу з водних видів спорту в Кванджу українець подолав 200 метрів батерфляєм за 1:54.79. І це п'ятий результат фінального запливу. Проте Д. Кесіль побив рекорд Дениса Силантьєва, який проплив цю ж дистанцію на чемпіонаті Європи 2002 року в Берліні за 1:55.42.

(Закінчення на стор. 18)

Переможці з спортивної гімнастики (зліва): Володимир Костюк, Ілля Ковтун, Назар Чепурний.

Свято авіації провели на Черкащині

Олександр Вівчарик

РОТМІСТРІВКА, Черкаська область. – 27 липня на летовищі поблизу села Ротмістрівка відбувся фестиваль авіолюбів „Ясла-2019“. Глядачі добиралися до села машинами, мотоциклами, велосипедами і навіть пішки.

Це село цікаве не тільки колишнім летовищем Державної льотної академії (зараз Національного авіаційного університету, що у Кропивницькому), а й одним з восьми вибухових кратерів України, що утворилися в результаті падіння космічних тіл.

Увійшло в історію і саме летовище, коли 24 вересня 1949 року Герой

Радянського Союзу майор Михайло Косса, уродженець Запорізької області, захопив літак Добровільного товариства сприяння авіації і здійснив переліт до Румунії. Був заарештований і 20 квітня 1950 року розстріляний у Москві.

27 липня, як розповів Володимир Осичинюк, один із організаторів фестивалю, в селі зібралися професіонали і любителі авіації з усієї України: Тернополя, Харкова, Полтави та інших міст. На виставці було представлено 30 літальних апаратів.

Усі пілоти, які прибули сюди, – то досвідчені майстри повітряного пілотажу. Тому вони демонстрували не лише вміння у пілотуван-

Володимир Осичинюк розповідає про літаки і небо. (Фото: Олександр Вівчарик)

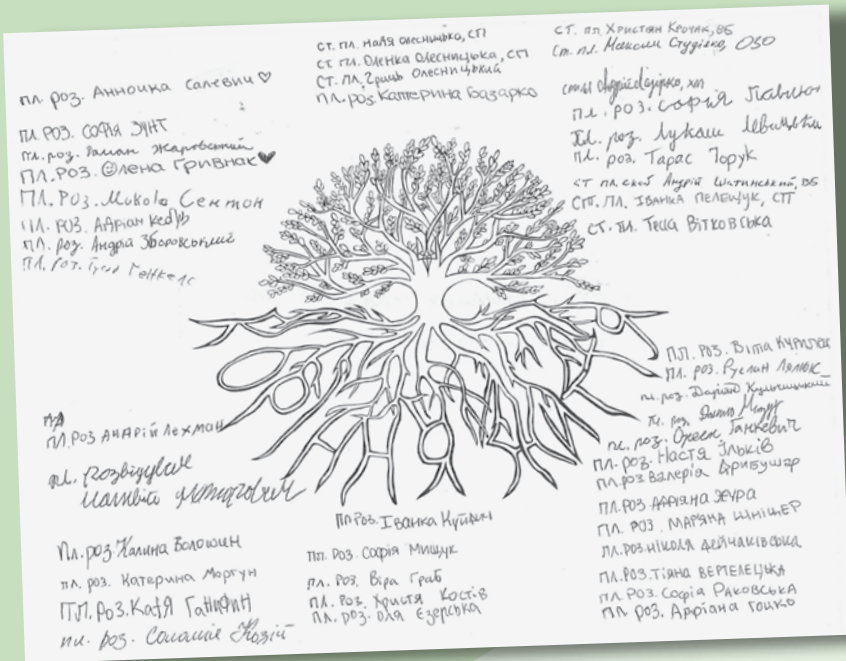
Олександр Горшков з Сміли теж цього дня полетів.

ні літаків, а й деякі фігури високого пілотажу. А потім відбулося катання всіх бажаючих на сертифікованих літальних апаратах серійного виробництва. Саморобні конструкції (деякі дуже чудернацької форми) стояли винятково для ознайомлення.

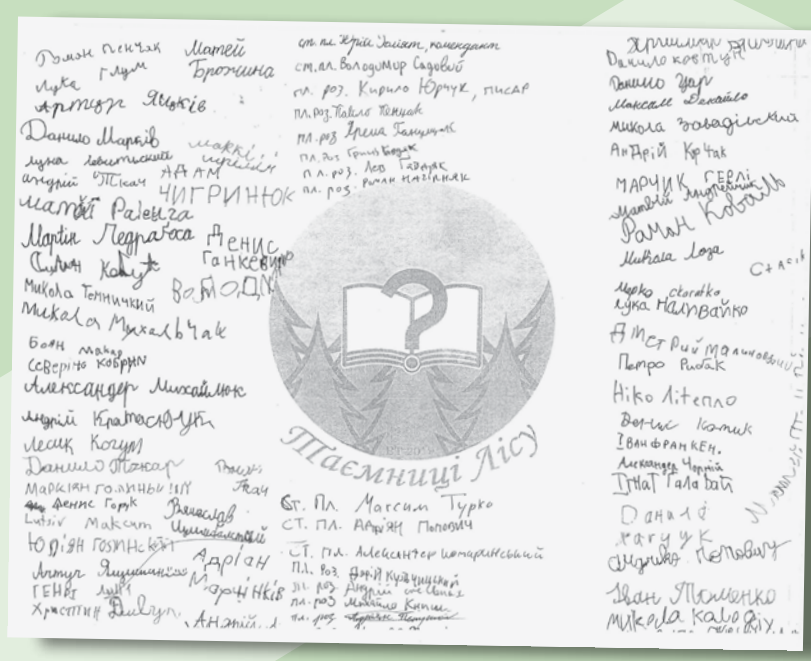
На переконання організаторів та учасників ротмістрівське летовище необхідно відроджувати. Воно має всі умови для того, щоб стати навчальним центром для тих, хто мріє займа-

тися повітряними видами спорту.

„Зараз в Україні вже набагато легше стати пілотом. Можна придбати літачок для свого задоволення. На пароплани немає ніяких ліцензій. Тож хочеться, щоб авіаспорт розвивався, щоб тим людям, у яких душа прагне неба, було де збиратися, – говорив В. Осичинюк. – Якщо все буде добре, наступного року ми проведемо у Ротмістрівці чемпіонат України з авіаспорту“.

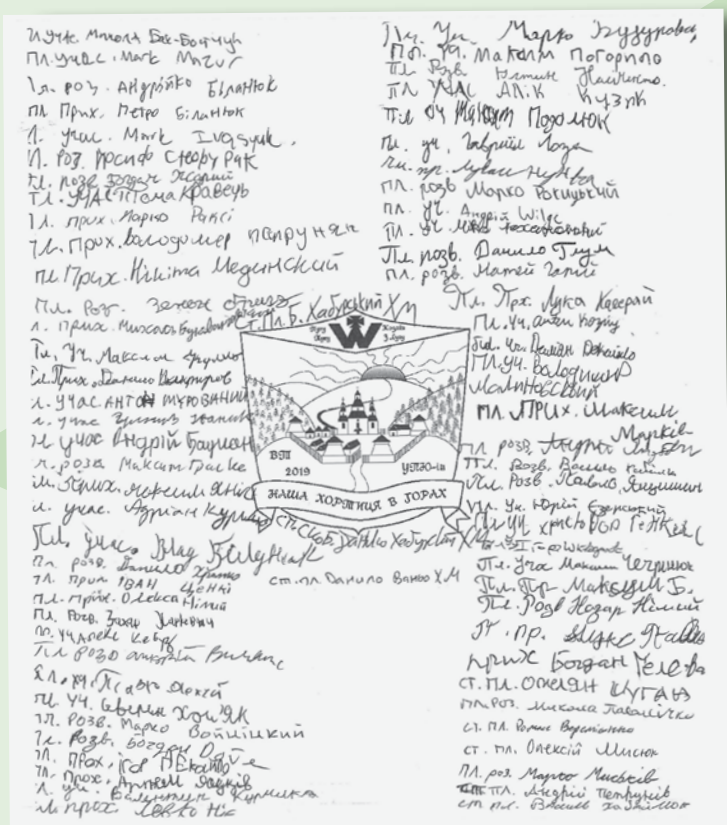

Табір старшого юнацтва „Коріння життя“. Оселя „Вовча тропи“.

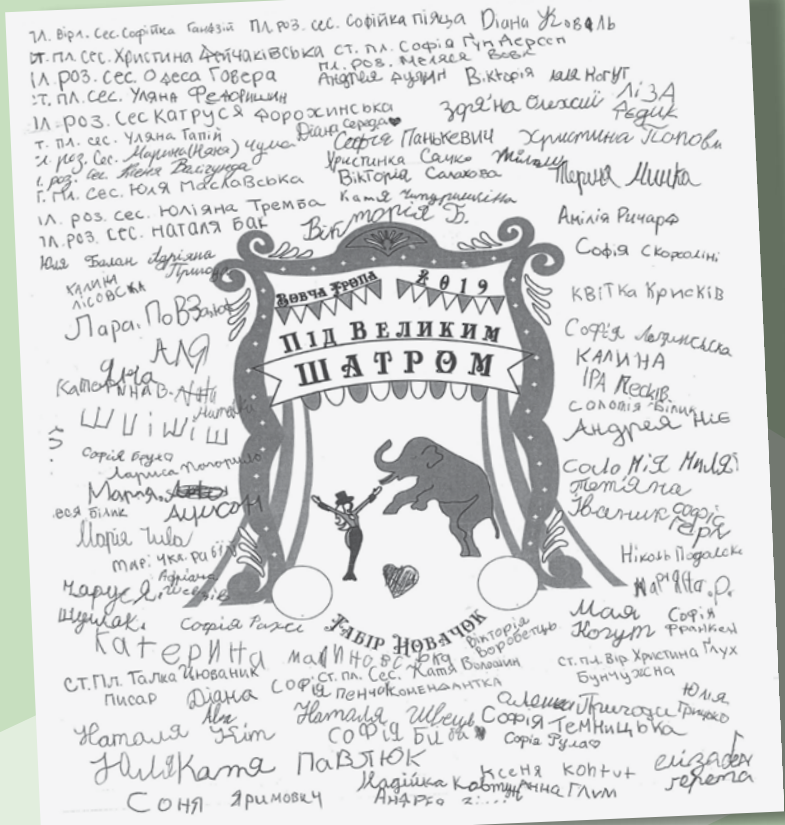

Табір новаків „Таємниці лісу“. Оселя „Вовча тропи“.

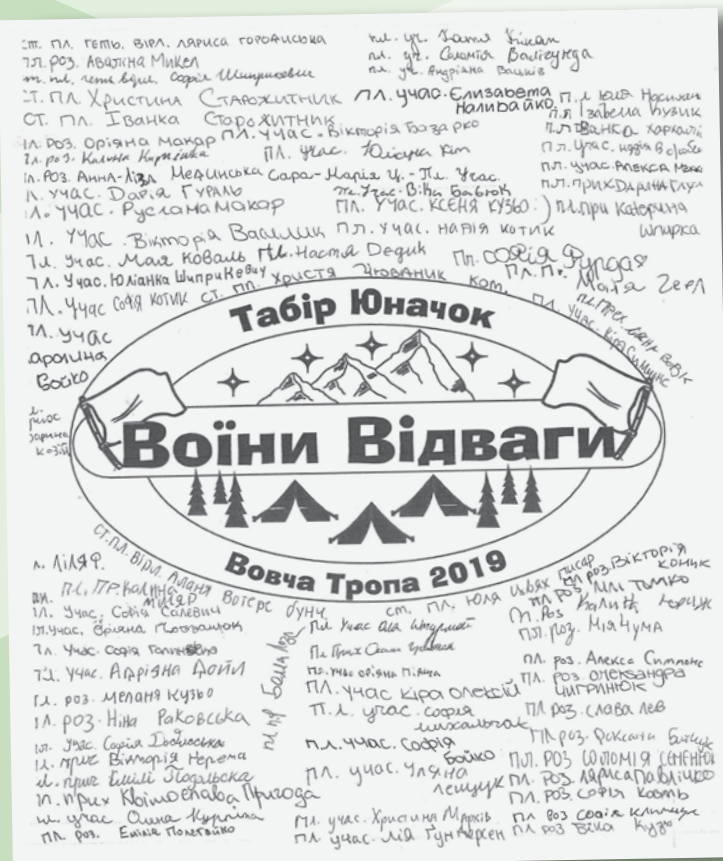
Привіти з пластових таборів

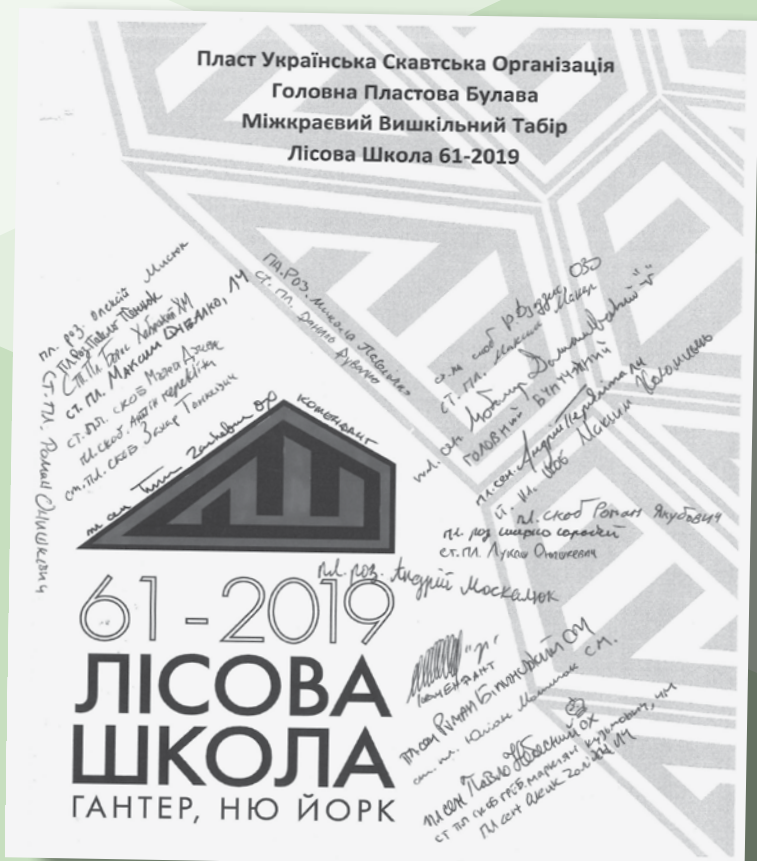
Табір юнаків „Наша Хортиця в горах“. Оселя „Вовча тропи“.

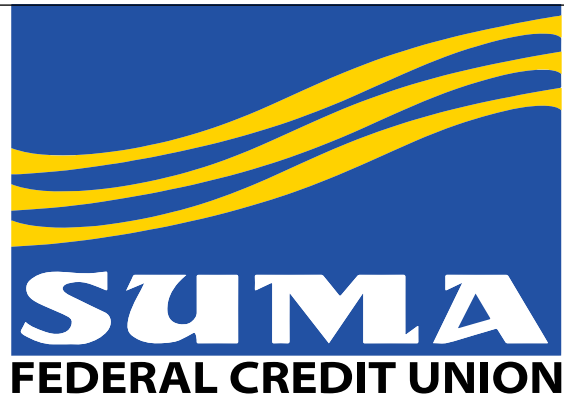
Табір новачок „Під великим шатром“. Оселя „Вовча тропи“.

Табір юначок „Воїни відваги“. Оселя „Вовча тропи“.

Міжкрайовий вишкільний табір „Лісова школа“. Гантер, Нью-Йорк

ПРЕДСТАВЛЯЄМО...

SUMA LoanPay

Потрібна Вам
гнучкість
при оплаті
кредиту!

Сплачуйте свої кредити у СУМА своїми дебетовими картками та рахунками з інших банків за допомогою сервісу SUMA LoanPay, який є зручним способом здійснення одноразових, повторюваних або автоматичних платежів через комп'ютери, мобільні пристрої або особисто.

SUMA LoanPay - це легкий спосіб оплатити кредит у СУМА за допомогою рахунків іншої фінансової установи.

Щоб зареєструватися, шукайте

Login to SUMA LoanPay
Pay with Bank Account or Debit Card

на домашній сторінці СУМА

Like us on:
facebook®

Follow us on
Instagram

ПІДПИШІТЬСЯ НА ПОСЛУГУ LOANPAY НА WWW.SUMAFCU.ORG

Наші зручно розташовані філії до Ваших послуг

Main Office

125 Corporate Blvd.
Yonkers, NY 10701
Phone: 914-220-4900, Option 3
Fax: 914-220-4090

Yonkers Branch

Ukrainian Youth Center
301 Palisade Ave.
Yonkers, NY 10703
Phone: 914-220-4900, Option 7
Fax: 914-965-1936

Spring Valley Branch

Ukrainian Hall
16 Twin Ave.
Spring Valley, NY 10977
Phone: 845-356-0087
Fax: 845-356-5335

Stamford Branch

Ukrainian Research Center
39 Clovelly Rd.
Stamford, CT 06902
Phone: 203-969-0498
Fax: 203-316-8246

New Haven Branch

Ukrainian Heritage Center
555 George St.
New Haven, CT 06511
Phone: 203-785-8805
Fax: 203-785-8677

1-888-644-SUMA (7862) | Відвідайте нас онлайн www.sumafcu.org

Кохання...

(Закінчення зі стор. 6)

син Богдан та Д. Писарев побігли скупатися. Рятуючи від підступних хвиль сина троюрідної сестри Марії, Д. Писарев втопився сам.

Упродовж останніх шістьох років М. Маркович поховала трьох коханих чоловіків: Опанаса Марковича, О. Пассека, Д. Писарева. На подальші чотири роки в її житті не було місця жодному чоловікові. Потім настав час М. Лобача-Жученка. 38-літня письменниця потребувала жіночого щастя. Після Інженерного училища місцем служби М. Лобача-Жученка мала стати панцирна фрегата „Князь Пожарський“, проте у червні 1872 року, за наполяганням цивільної дружини, гардемарин подав рапорт про відставку, аби вступити до Санкт-Петербурзького технологічного інституту. У липні 1872 року М. Лобач-Жученко звільнився з фльоти, а син Богдан отримав дозвіл вступити на фізико-математичний факультет Санкт-Петербурзького університету. У житті Б. Марковича спалахнуло велике кохання. Його любов звали Єлизавета Корнільєва.

Коли через скандал закритися часопис „Переклади кращих іноземних письменників“, редагований літераторкою, матеріяльне становище Марка Вовчка погіршилося. Скрута обсідала родину. Про це свідчать численні прохання Б. Марковича відклати сплату за прослухані лекції, які час від часу студент подавав на ім'я ректора. Сина виключили з університету. Марко Вовчок вирішила разом з Богданом і М. Лобачем-Жученком терміново виїхати за кордон. Наприкінці березня 1874 року Марко Вовчок виклопотала собі закордонний пашпорт і вирушила в Париж. На жаль, гроші швидко закінчились, і на початку травня родина повернулася в імперію.

Б. Маркович знайшов місце репетитора. У М. Лобача-Жученка лікарі виявили підозри на задавнені сухоти, тож 24-річному юнакові довелося покинути навчання в технологічному інституті. Наприкінці липня 1875 року наречена сина, 22-річна Є. Корнільєва народила позашлюбну дитину. Хлопчика записали Борисом. М. Маркович хлопчика записала власним сином.

Офіційно молоді побралися лише наступного року, а в 1877 році у них народилася друга дитина, начебто,

первісток, якого назвали Богданом. М. Маркович змусила невістку присягнутися і та більше ніколи в житті свого рідного сина Бориса не бачила. Щоправда, офіційно М. Вілінська та М. Лобач-Жученко усиновили Бориса тільки 28 липня 1891 року.

Після семи років цивільного шлюбу, 19 січня 1878 року, у Москві Марія і Михайло врешті-решт побралися. Невдовзі, начебто за сумлінну службу, 28-річний М. Лобач-Жученко, котрий страждав на сухоти, отримав нове призначення – на Північний Кавказ. У перших числах квітня 1878 року Марія з Борисом вирушили у Ставрополь.

У тихому провінційному містечку подружжя ніхто не знав. У Ставрополі М. Вілінська свідомо відмовилася від красного письменства, наче хотіла назавжди позбутися псевдоніму, вигаданого для неї П. Кулішем. Вона тишилася життям у колі родини. Її уяви не мали кородяні, що за плечима 45-річної жінки – роки бурхливого життя в Парижі, Дрездені, Римі, десятки створених оповідань, повістей, казок. І не лише російською, а й українською та французькою мовами, численні успішні переклади творів найвідоміших письменників сучасності. Її розум, літературний хист, бездоганне володіння кількома мовами в поєднанні з виразною зовнішністю, доброю душею й особисто чарівністю захоплювали Тараса Шевченка, П. Куліша, Олександра Герцена, І. Тургенєва, М. Некрасова, Д. Писарева, Миколу Добролюбова.

У листі до одного з близьких приятелів Т. Шевченка Федора Лазаревського М. Маркович жадала: „Нехай Марко Вовчок зникне, як у воду кане. І нехай залишається під водою до самої смерті – це найкращий спосіб зустріти її спокійно і багато працювати“.

У Ставрополі вона ні театр, ні дворянський клуб не відвідувала, не вступала і до церкви, бо вважала себе атеїсткою. Тим часом жорстокий світ виривав її із обіймів родинного щастя. У Бужівалі під Парижем помер І. Тургенєв, який в листі до М. Маркович писав: „Переді мною ви постаєте у вигляді темного сфінкса, поряд якого постійно спалахують телеграми, настільки ж незрозумілі“. До кінця життя її публічно і нещадно цькував відкинутий нею П. Куліш: „Розпецили в столиці провінціялку і тим зробили з неї „европейську шльондру“. Марка Вовчка вигадав я і не помилився, приклавши такий псевдонім:

Могила Марії Вілінської у Нальчику.
Фото 1910-их років.

цей „вовчок“ те й робить, що росте диким паростком на плононосному дереві, а ще висмоктує живі соки з людей, які тримали його на світі“.

Мати Лесі Українки, знана в Україні письменниця та меценатка Олена Пчілка, дружина П. Куліша, беззастережно розправлялася зі своєю літературною суперницею, назвавши її „нахабною кацапкою, що вкрала українську личину“.

Старший син Б. Маркович опинився у в'язниці, а через півтора року Міністерство юстиції встановило гласний нагляд поліції за соціалістом та на два роки заслало на поселення до Катеринославської губернії. Тривали судові процеси над М. Лобачем-Жученком, котрий, нібито, вчинив службове зловживання. Аби вижити, М. Маркович продовжувала працювати. Підписані криптонімом М. В. у 1898 році в Саратові друкували її переклади польських літераторів Клеменса Юноші та Болеслава Пруса.

У провінційній пресі завжди платили копійки. Лише восени 1902 році часопис „Кіевская старина“ вперше надрукував українськомовну казку „Чортova пригода“ із присвятою Т. Шевченкові. Мізерний гонорар (40 рублів) авторка попросила переказати Товариству ім. Т. Шевченка, аби його витратили на допомогу незабезпеченим студентам.

М. Маркович суворо вичитувала

сина Богдана за те, що той у листі дозволив собі звернутися до матері – Марко Вовчок: „Отже, затам собі: неможливо завдати мені більшої образи і смутку, як сприяти у той чи інший спосіб знову запровадженню в обіг того прізвиська, змусити його повторювати; байдуже – у славі чи лайці. Якби я знову стала працювати, як і колись, то тільки абсолютно незалежно від колишнього прізвиська“.

Після тривалої перерви літераторка під новими псевдонімами, а саме „лікар Приймо“, Я. Канонін, Марк Далекий, повернулася до красного письменства. Були створені казка українською мовою „Чортяча напасть“ (1902), оповідання. Вона почала, але так і не завершила останню повість „Гайдамаки“.

Сім останніх років прожила Марко Вовчок у повітовому містечку. Іменем Марко Вовчок названа одна з вулиць села, а в районному музеї є меморіальний комплекс. На будівлі місцевого військового комісаріату пригвинчено меморіальну дошку, мовляв, у цій хаті мешкала Марко Вовчок.

Коли у М. Маркович лікарі виявили пухлину мозку, в товстій русій косі ще не було сивини. У Ставрополі місяцями Марко Вовчок не покидала свій прихисток біля дороги на Білу річку, все звужуючи коло побутового спілкування. Ще на початку 1896 року вони з чоловіком оселилися у будиночку під череп'яним дахом – на три кімнати, із дерев'яною верандою.

Наприкінці грудня 1906 року здоров'я літераторки значно погіршилося. Марко Вовчок разюче схудла. Останні дні земного життя трудівниця працювала, сидячи в кріслі-гойдалці під старою грушею в улюбленому саду. Незадовго до смерті попросила чоловіка: „Якщо вже мені не судилося лежати поруч із літературним батьком – Тарасом Шевченком, то поховай мене під цією грушею“.

Марко Вовчок померла 10 серпня 1907 року. Аби виконати останню волю дружини та поховати покійну під грушею, належало отримати спеціальний дозвіл Нальчицької округи. Його не дали. Відповідальність за похорон у саді прийняв на себе М. Лобач-Жученко.

Наприкінці життєвого шляху Марко Вовчок довірила щоденнику найважливішу думку: „Я прожила весь свій вік, ідучи по одній дорозі й не звертаючи убік. У мене могли бути помилки і слабкості, як у більшості людей, але в головному я ніколи не заплямувала себе відступництвом“.

Як Сталін та Гітлер...

(Закінчення зі стор. 7)

Вінстон Черчилль і Рузвельт так розпучливо бажали задоволити Сталіна, що вони підтримали його брехні про масакру в Катинському лісі в 1940 році, в якій соювська тайна поліція перевела заплановані масові розстріли 21,892 польських воєннопонених. Ф. Рузвельт навіть вибачився перед Сталіном за те, що екзильний польський уряд в Лондоні вимагав від Червоного Хреста розгляду цього злочину після того як німці віднашли масовий гріб у лютому 1943 року.

Не заплативши ніякої ціни за катинську масакру, Сталін не бачив потреби міняти курс у Варшаві. Не зважаючи на свої радіопередачі при кінці липня 1944 року закликаючи варшавських жителів повстати проти німецьких окупантів, совет-

ські війська навіть не поворухнулися щоб допомогти їм. Хоч Червона Армія знаходилася прямо через ріку Віслу поза Варшавою і могла вторгнутися, Сталін задоволено дозволив німцям змасакрувати польську Армію Крайову. Він вважав польські війська суперниками воєнній комуністичній владі. Німці вбили до 16 тис. повстанців разом з майже 200 тис. цивільними особами, а Варшаву підпалили, заощаджуючи Сталінові це діло.

Під час повстання, польські, американські і британські пілоти разом з пілотами Британської Співдружності переправляли пакети з допомогою – амуніцією, медициною, їжею і папіросами – варшавським повстанцям, але Сталін не дозволив їм приземлюватися на советських повітряних базах аж до половини вересня. Деяких з них навіть обстріляла російська протиповітряна оборона. Сотки альянтських пілотів загинули. Вони є

героями у Польщі сьогодні.

Щодо тих нечисленних польських бойовиків котрі пережили бій під Варшавою – його понижено до рівня „повстання“ пізніше, щоб виправдати советську бездіяльність і притишити совість Заходу – їх вилунали совети й вивезли до трудових таборів або розстріляли. У березні 1945 року 16-ох провідників польського опору було запрошено до Москви на „розмови“. Відтак їх поставлено під суд під абсурдним обвинуваченням у колаборації з нацистами, незважаючи на неефективні протести з Вашингтону й Лондону.

Американці й британці вже забули цю мерзенну історію; поляки не забули. Не знаючи їхньої історії, Захід ніколи не зрозуміє як поляки – так як і інші східноєвропейці, котрі витерпіли 45 років советської окупації – дивляться на світ сьогодні. Для Польщі, Друга світова війна не закінчила-

ся в 1945 році парадом і поцілунками в Парижі, але в руїнах Варшави під владою ворожих завойовників, котрі стояли скраю коли місце горіло. Полякам мабуть можна простити, що вони не поділяють сьогоднішніх західних схильностей – народжених з десятиліть миру й добробуту, які вважалися само собою зрозумілим – до постколоніального почуття провини й нудьги, чи до модного приниження нації-держави.

Зріст польської партії „Закон і Справедливість“ після мігрантської кризи 2015 року не повинен здивувати нікого, хто знає історію ХХ ст. Польський нарід відчуває у своїх кістках жажіття того, що може настати після провалу кордонів і суверенності нації, і їм це нагадується кожного 1 серпня. Їм не спішиться ризикувати таким кошмаром знову.

(Переклад: Лев Іваськів)

НОВІ ВИДАННЯ

Про себе і про діаспору

Олександр Гаврош

26 червня в Закарпатській обласній універсальній бібліотеці відбулася презентація споминів відомого українського журналіста Петра Часта, який останні три десятиліття проживає у США. Двома днями раніше колишній ужгородець відсвяткував на Закарпатті своє 80-річчя у колі старих друзів. Попри поважний вік, П. Часто і нині працює у найстарішій українській газеті Америки „Свобода“ та впорядковує Альманахи Українського Народного Союзу.

Постать П. Часта унікальна в українській журналістиці, а його спомини „Незабудки з покинутих садів“, що побачили світ в ужгородському видавництві „Тімпані“ – безцінне джерело не тільки для пізнання неймовірної долі талановитої людини, але й для кращого розуміння нашої заокеанської діаспори.

Книжка цінна рідкісно гармонійним поєднанням особистісної, професійної і загальногромадської граней життя автора.

П. Часто розповідає про багатьох своїх легендарних колег – Зенона Сникика, Івана Кедрина-Рудницького, Ольгу Кузьмович, Людмилу Волянську та десятків інших. Ці імена, можливо, нічого не скажуть пересічному „материковому“ читачеві, але це цілий світ, який розвивався паралельно і місія якого була – зберегти українство, поки

Петро Часто (Медія Центр УжНУ)

Україну поневолювали чужинці.

Суголосними для нинішнього моменту є тривалі „мовні війни“, боротьба „діаспорного“, тобто Харківського правопису з „советським“, що дотривала аж досі.

Цікавими є дискусії, до яких долучався і П. Часто, про окремих визначних постатей – Михайла Драгоманова, Дмитра Донцова, Пантелеймона Куліша.

Спомини Петра Часта ставлять перед нами

дивне запитання: а чи знаємо ми взагалі життя української діаспори? Чому так мало у нас зацікавлень у цьому майже півтора столітньому унікальному досвіді українського національного виживання і самоорганізації? І чому практично не спостерігаємо інтересу до тієї ж найстарішої української газети світу, яка майже 80 років була щоденним дзеркалом і фіксатором українського життя. Як зауважує Петро Часто, „хто бачив ті стоси річників „Свободи“, той розумітиме, що це праця для цілого досвідченого інституту“.

У 2012 році П. Часто зробив перше ґрунтовне дослідження до 120-річчя газети, де спробував охопити бодай головні події з висвітленого у „Свободі“. Його книжка „Вільне слово американської України“ розрослася до 800 сторінок.

Певна річ, що нинішня масова смерть газет з часом докотиться і до тепер уже тижневика „Свобода“. Інтернет має значні переваги перед друкованими виданнями в оперативності, ціні та необмеженій площі. І тут нічого не поробиш перед всесвітнім поступом.

Але якби не часописи, ми би нині не мали зафіксованого давноминулого світу в його щоденній мінливості. Просто треба цінувати те, що маємо. Бо, як влучно мовлено у споминах П. Часта, „інший народ дорожив би такою історією, а ми – марнотратні“.

Ужгород

НОВИНИ НАУКИ

Присуджено стипендію НТШ в Канаді

Дагмара Турчин-Дувірак

ТОРОНТО. – Шість років тому Наукове Товариство ім. Шевченка (НТШ) в Канаді запровадило стипендію науковцям на дослідження української культури в Канаді. Стипендія в сумі до 5,000 дол. має на меті заохочувати як членів НТШ, так і інших, зокрема, молодих і незалежних науковців, а також аспірантів при канадських університетах, займатися українсько-канадською тематикою, і, таким чином, розширювати і збагачувати ділянку українсько-канадських студій.

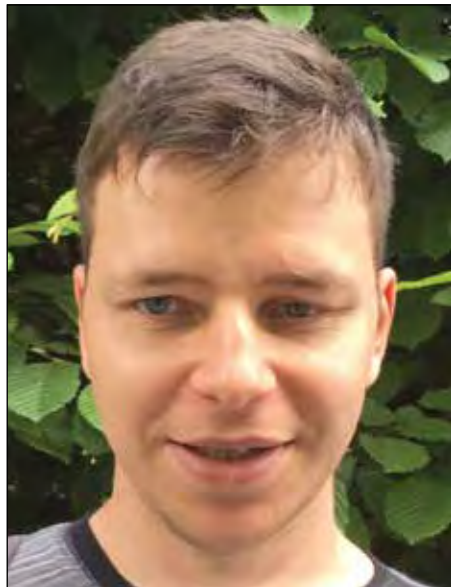
Ініціатива НТШ виявилася дуже плідною. Перша стипендіатка Сюзанна М. Линн досліджувала нову хвилю українських емігрантів до Канади. Стипендіят 2015 року Микола Сорока присвятив свою розвідку поетові і літературознавцеві, політичному та громадському діячеві Микиті Мандриці.

Д-р Валерій Полковський, якому було присуджено стипендію 2016 року, дослідив багатогранну діяльність визначного політичного, громадського, культурного діяча Канади Петра Саварина.

Стипендіатом 2017 року, коли Канада відзначала 150-ліття своєї державності, став д-р Томас М. Приймак з темою „Jaroslav Rudnytskyi. The Royal Commission and The Emergence of Official Multiculturalism in Canada“.

Минулого року дирекція НТШ присудила стипендію молодому історикові Ернестові Гейделові на статтю про Івана Лисяка-Рудницького, історика та педагога, що став одним з фундаторів Канадського Інституту Українських Студій при Університеті Альберти.

Цього року, дирекція присудила стипендію двом молодим науковцям, оскільки обидві апікації виявилися надзвичайно важливими і цікавими.

Максим Свеженцев

Ольга Зайцева-Герц є етномузикологом і навчається в докторантурі на музичному факультеті Університету Альберти. Сфера її зацікавлень – музичний фолклор українців Канади в усній традиції живої виконання. Вона запропонувала дослідження на тему „Singing Between Continents: Music Elements from Homeland and Pluralism in the Songs of Ukrainian Emigrants to Canada“. Дослідження О. Зайцевої-Герц – багата колекція аудіозаписів д-ра Роберта Климаша з 1960-их років, розпорошена по різних архівах Канади і США і до сьогодні ще неопрацьована та неопублікована.

Мета дослідження – виявити особливості функціонування народних пісень, привезених українськими емігрантами з батьківщини, в канадському культурному середовищі, та вплив цього середовища на музичні елементи українського фолклору, особливо у виконавській манері (фразуванні, артикуляції, агогії, метроритміці, тембровому звукотворенні тощо).

Ольга Зайцева-Герц

О. Зайцева-Герц має професійну вокальну підготовку, співає на сцені, є засновником-керівником музичного ансамблю „Zaitsa“, отже тонкощі виконавського мистецтва знає з власної практики.

Тема іншого стипендіата Максима Свеженцева зовсім з іншої ділянки і безпосередньо стикається з болючими проблемами сучасної України. Історик М. Свеженцев здобув звання магістра в 2014 році одночасно в Києво-Могилянській Академії і Варшавському університеті, присвятивши свою працю еволюції образу українців в польській історичній пам'яті між 1989 і 2003 роками.

Після анексії Криму Росією, М. Свеженцев, кримчанин з Севастополя, зосередив свою увагу на дослідженні кримської історії та боротьбі України і Росії за Крим. В період Революції Гідності М. Свеженцев був активістом на Майдані, а коли почалася російсько-українська війна на Донбасі, став перекладачем для міжнародної гру-

пи „InformNapalm“. Тепер М. Свеженцев працює над докторською дисертацією на факультеті історії і політичних наук в Університеті Western в Онтаріо (науковий керівник – проф. Марта Дичок).

Тема його дослідження – „Russian Settler Colonial Project in Crimea“ – пропонує цілком новаторський підхід у трактуванні кримської історії. На відміну від нав'язуваного Кремлем стереотипу про Крим як „ісконно російської території“, М. Свеженцев розглядає російську політику щодо Криму під кутом колоніального загарбництва. Мета його дослідження – показати, що російська колоніальна політика щодо Криму почалася з першою анексією Криму наприкінці XVIII ст., з примусовим витісненням корінного населення та масовим переселенням росіян на Кримський півострів, перейменуванням географічних назв і переписуванням місцевої історії, і ця ж колоніальна політика продовжувалася і в радянський період.

Висвітлюючи історію Криму в загальносвітовому імперському і колоніальному історичному контексті, дослідник прагне продемонструвати, що існуюче знання кримського минулого і сучасного створене імперією як інструмент підкорення колонізованих народів, а отже, має бути переосмислене і переписане.

Концепція М. Свеженцева є актуальною і важливою сьогодні, коли Україна продовжує боротися з Росією за повернення Криму. З висвітленням ключових ідей молодий дослідник виступав на міжнародних наукових конференціях та симпозиумах і його праця вже привернула увагу світової інтелектуальної спільноти. Стаття, написана за підтримкою НТШ, спрятана на подолання московської пропаганди і встановленню історичної правди.

Пророцтво...

(Закінчення зі стор. 1)

Аргумент вкрай ясний: „Саме для того, щоб у незіпсованості сповідувати істинне Православ'я, я, не будучи латинником, визнаю Рим центром вселенського християнства“.

У момент згаданої зустрічі Вол. Соловйову було тільки 34 роки, але його творче конто вже світилося фундаментами, навіть на загальноєвропейський вимір, працями – магістерською і докторською дисертаціями („Критика західної філософії“ і „Критика абстрактних засад“), „Філософські основи цілісного знання“, „Читання про Боголюбство“, „Духовні основи життя“. Попереду ще були безцінні церковно-історичні твори „Велика суперечка і християнська політика“, „Історія і майбутнє теократії“, „Догматичний розвиток Церкви у зв'язку з питанням про церковне возз'єднання“, „Сенс любови“, „Виправдання добра“. Це не рахуючи менших за обсягом, однак, не менш проникливих, глибоких і яскравих текстів, як от „Недільні листи“, „Великодні листи“, „Національне питання в Росії“, „Життєва драма Платона“, „Ідея надлюдности“, десятки рецензій, промов, окремих статей, листів до відомих сучасників, некрологів.

„Яка дивна постать на обрії російської культури“, – писав про Вол. Соловйова знаменитий російський мистик ХХ ст. Данило Андреев. Справді дивна. Передусім – дивна нетиповим для росіян почуттям справедливості і християнської пошани до всіх людей і всіх народів. Очевидно, мусило тут мати значення родинне похочення: за лінією матері-українки Вол. Соловйов був правнуком нашого Григорія Сковороди. Було йому чого навчитися й від батька, одного з найбільших російських істориків Сергія М. Соловйова. І все ж „дивність“ найбільшою мірою походила зі сквородинського генетичного спадку.

„Дивним“ був і Д. Андреев, автор продиктованої з потойбіччя „Троянди світу“ – теж син українки, правнук Варфоломія Шевченка, брата і товариша українського Поета-Пророка. Подумаймо на мить, – скільки української духовної „крови“ увібрала в себе культура російської імперії! Микола Гоголь, Федір Достоєвський (про це прямо засвідчила чорним по білому його донька), Антон Чехов, Дмитро Мережковський (з давнього козацького роду Мережків), Ганна Ахматова (справжнє прізвище – Горенко), Максиміліян Волошин (справжнє прізвище – Кириєнко), закарпатські світочі Михайло Балудянський, Петро Лодій, Юрій Венелін-Гуца... Десятки і сотні великих розумів. І мабуть, сам Господь милосердний, аби зберегти якусь рівновагу, послав служити українській справі поляка Вячеслава Липинського, татарина Агатагела Кримського, австрійця Вільгельма Габсбурга, німця Освальда Буртгардта, грузина Івана Кавалерідзе, десятки, сотні інших людей зі справедливими серцями.

Дія нашого світу як тоді, так і тепер правда і справедливість не є речами першої необхідности. Як тоді, так і тепер вони виживають не завдяки, а всупереч життєвій реальності. Як тоді, так і тепер таких людей не надто багато, тому виглядають вони „білими воронами“.

ми“.

Після того, як молодий Вол. Соловйов просив Олександра III помилувати приречених на кату народувольців і засудив смертну кару в Росії, цар назвав його „психопатом“, а Овер-прокурор Синоду Константин Победоносцев – „безумцем“. Насправді це було „безумство“, яке мав на увазі Апостол: „Мудрість світу безумом посрамлю...“ (1 До коринтян, 1-19).

Так само тодішня „мудрість світу“ не могла прийняти „безумство“ Вол. Соловйова, коли він розвічував „Святу Русь“ слов'янофлів, коли захищав від приниження євреїв, коли засуджував знищення Греко-Католицької Церкви на Холмщині, коли рішуче обстоював мовне багатство поневолених Росією народів. „Звідки ж це, на наших очах, взялася розумова пошесть, котра змусила багатьох людей і цілі суспільні кола, всупереч здоровому глуздові і християнському почуттю... – стверджувати наполегливо і розлючено, нібито ніяких „сухих мов“ у Росії нема, крім однієї тільки російської, що все це багатство нашого вітчизняного світу повинно бути знищене і зведене до одноманітності і вбогости, що усі ці числені народності, котрі в різних час увійшли до складу Російської імперії, повинні бути стерті в одну безлику масу?...“.

Його історично-релігійні і богословські праці викликали несамовитий опір в російських церковних колах. До самого дна одержавлена Російська Церква добачила в титанічній праці мислителя, спрямованої на з'єднання Східної і Західної Церков, на перемогу ідеї християнської всеєдности – зраду мітологізованій ними „Святий Русі“. Церковна цензура врешті заборонила йому публікувати праці на релігійну тему. Тому деякі зі своїх творів (наприклад, „Російська ідея“, „Історія і майбутнє теократії“ та ін.) він писав французькою мовою і видавав у Парижі.

Архичутливий до історії людства, Вол. Соловйов розумів і відчував її, кажучи терміном Д. Андреева, як частину „метаісторії“ – єдиного процесу, котрий обіймає видимий і невидимий світи й котрий є нічим іншим, як вселенським „процесом судовим“ – битвою між Добром і Злом. З різкою ясністю мислитель-мистик провістив прихід в земне життя великих спокус, котрим людині буде дуже важко опиратися, бо вони поставитимуть перед нею у вигляді добра. Соціалізм, комунізм, лібералізм, глобалізм – всі несуть „добро“, а приносять ще більше біди.

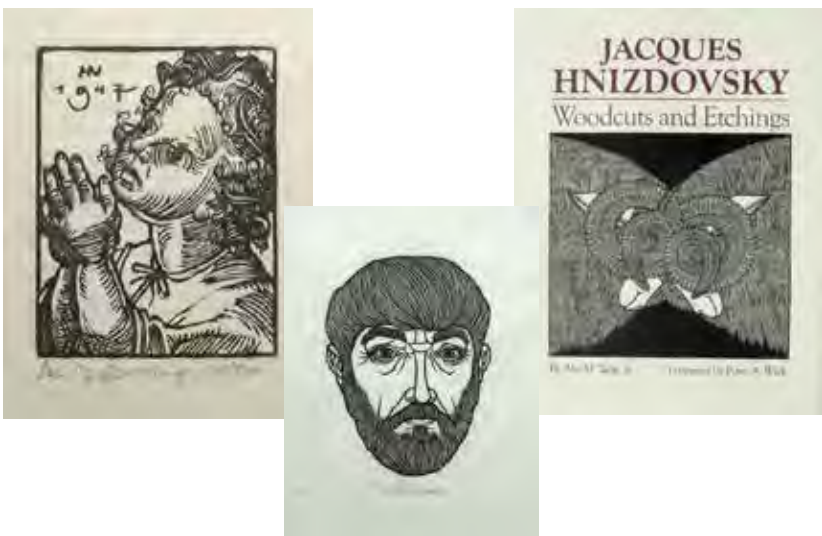
120 літ минуло від цих слів, а як же актуально вони звучать і нині: „Світ не повинен бути врятований силоміць. Завдання – не в простому з'єднанні всіх частин людства і всіх справ людських в одне спільне діло. Можна собі уявити, що люди працюють разом над яким-небудь великим завданням і йому підпорядковують всі свої часткові справи. Але якщо те завдання їм накинута, якщо воно для них є фатальне і невідступне, якщо вони з'єднані сліпим інстинктом або зовнішнім примусом, то нехай навіть та єдність розповюджується на все людство, це не буде істинним вселюдством, а тільки величезним мурашником...“.

Які велетенські сили формують цей мурашник, з якою метою вони це роблять і як уміло схилиють до цієї праці людей, а також у чому полягає єдина заповідь спасіння для людської душі – філософ вичерпно виклав у „Трьох розмовах“ і в доданій до них „Короткій повісті про антихриста“.

(Продовження теми в наступному числі „Свободи“.)

ЯКІВ ГНІЗДОВСЬКИЙ ВІДБИТКИ РИСУНКИ МАЛЮНКИ

Компанія William Greenbaum Fine Prints є в бізнесі понад 50 років. В даний час маємо для продажу 25 творів підписаних Я. Гніздовським. Також хочемо купити ще більше його відбиток, рисунків та малюнків.

ВСІ ТВОРИ МОЖНА ОГЛЯНУТИ НА ВЕБ-СТОРИНЦІ
www.greenbaumprints.com

Просимо звертатися з усіма питаннями на
wng@greenbaumprints.com
або по телефону, 508-284-7036

William Greenbaum Fine Prints
98 South Street
Rockport, MA 01966

Галерія відкрита за попереднім домовленням.

Член: International Fine Print Dealers Association

ARKA

Вишиванки, хустки, нитки, тканина до вишивання, рушники, корали, пояси, кераміка, різьба
89 East 2nd St., New York, NY 10009
Tel.: 212-473-3550

Друкарня

COMPUTOPRINT Corp.

Established 1972

Clifton, New Jersey

виконує друкарські роботи:

- книжки (в твердій і м'якій оправах)
- журнали (з експедицією, або без)
- канцелярні друки
- весільні запрошення (в укр. і англ. мовах)

Ваші замовлення виконемо сумлінно, скоро і на час та з 40-літнім досвідом!

973-574-8800

Fax: 973-574-8887

e-mail: computopr@aol.com

ХРИСТИНА БРОДИН
Ліцензований Продавець
Страховання Життя
CHRISTINE BRODYN
Licensed Life Insurance Agent
Ukrainian National Assn., Inc.

187 Henshaw Ave.
Springfield, NJ 07081
Tel.: 973-376-1347

ОКСАНА СТАНЬКО
Ліцензований продавець
Страховання Життя
OKSANA STANKO
Licensed Life Insurance Agent
Ukrainian National Assn., Inc.

32 Peachtree Rd.
Basking Ridge, NJ 07920
Tel.: 908-872-2192; email: stankouna@optimum.net

DNIPRO LLC.

- Туристичні послуги: авіаквитки і візи в Україну та інші країни
- Грошові перекази у всі країни світу • Українські та європейські компакт-диски • Українські сувеніри та хустки
- Телефонні картки: 80 хвилин розмови за 5 дол.

ROSELLE, NJ
645 W. 1st Ave.
Tel.: (908) 241-2190
(888) 336-4776

CLIFTON, NJ
565 Clifton Ave
Tel.: (973) 916-1543

PHILADELPHIA, PA
1916 Welsh Rd., Unit 3
Tel.: (215) 969-4986
(215) 728-6040

**ПАЧКИ, АВТОМОБІЛІ
ТА КОНТЕЙНЕРИ
В УКРАЇНУ**

5 серпня...

(Закінчення зі стор. 1)

одна – так званого „зниклого етапу” – 1,111 в'язнів Соловецької тюрми особливого призначення, вивезених звідти в жовтні 1937 року і безслідно зниклих, інша – розстрільного полігону, який отримав назву Сандармох.

Ці дві лінії сходяться у процесі пошуків. У книзі наводяться накази, протоколи, акти, довідки, телеграми, приписи та інші документи НКВС, які показують рутину знищення не тільки людини, а й будь-якої пам'яті про неї.

Цьому похмурому бюрократичному хору смерті протистоїть інший хор – спогади, листи, усні розповіді, виступи на днях пам'яті, статті, написи на пам'ятниках, – і це хор життя, який свідчить про те, що пам'ять знищити не можна. Чути в книзі і голос автора: з одного боку – це нариси і замальовки, цілком побутові, з іншого – глибокі роздуми про сенс набуття пам'яті.

„Розроблена ще Аристотелем концепція трагічної провини, яку приймає на себе не злодій, а звичайна людина, і стає на шлях її спокути, явню не прищеплюється на російському ґрунті. А якщо немає трагічної провини, то немає і катарсису, а відповідно, і необхідного для жанру фінального виходу на новий рівень історичного і взагалі людського існування”, – пише автор передмови Олег Ніколаєв. Книга не закінчується здобуттям місця пам'яті – навколо нього одразу починають стикатися різні концепції осмислення радянського минулого.

Мабуть, тому в анотації книга І. Фліге визначена як „інтелектуальна пригода” з елементами „історичного дослідження, культурологічного аналізу, мемуарного оповідання і публіцистики”.

* * *

Текст інтерв'ю Радіо Свобода з Іриною Фліге з російської мови переклав Борис Клименко. Інтерв'ю записала Татяна Вольтская.

– Сандармох – явище не нове, чому ви вирішили написати про нього книгу?

– Я взагалі займаюся не стільки історією, хоча і нею теж, а станом пам'яті. Причому я люблю матеріальну культуру: у нас уже і так стільки слів, формулювань, що затемнюють поняття пам'яті. А з історичною пам'яттю ще гірше: як зрозуміти, де історична пам'ять, де історична політика, де просто людська, сімейна пам'ять? У цій нескладеній мові дуже багато скаламученого, спекулятивного, шаблонного. А в матеріальній культурі все просто: або є пам'ятник, або його немає, а якщо є, то давайте подивимося, якої він форми, яке там художнє рішення, яка епітафія. І це набагато більше говорить про сьогоднішню культуру пам'яті, ніж теоретичні дослідження.

Дуже цікаві пам'ятники на місцях колишніх таборів, масових поховань, але цікаві і музейні колекції: чому саме ці предмети вибрані для експозиції, котра розповідає про ГУЛаг, чому саме ці речі зберігалися в сім'ях як реліквії. Коли все це складається в мозаїку, ми можемо багато чого довідатися про трансформацію пам'яті впродовж десятиліть. Це перша причина, а друга полягає в тому, що я в останні роки щільно займаюся некрополістикою терору, ГУЛагу: що це за місця, як їх знаходять, як про них пам'ятають, як

взагалі документується смерть в умовах несвободи.

Ми досить багато знаємо про те, як людей засуджували до розстрілу, але ми майже не знаємо, що було потім – від винесення вироку до поховання. Але це теж обряд смерті, обряд страти, це стосується і смертей в таборах і на спецселищах. Дуже важливо, як це місце зберігалось, чи було воно таємним і наскільки. В кінці 80-их років пішов масовий запит – де могили наших батьків, саме цей запит і сформував нові місця пам'яті.

– Ну, добре, припустимо, вони знайдені – і що далі?

– Кожен некрополь має три складові: підземну частину, надземну частину – пам'ятники і пам'ятні знаки, якими б вони не були. Адаже навіть якщо над старим цвинтарем побудований торговий центр – це все одно надгробок, так, воно таке – і теж говорить про цю культуру. Ну, і третя складова – це церемонії пам'яті. Часто три ці частини абсолютно не збігаються. Найближчий, наш, петербурзький приклад – це Левашовське пустище. Ми знаємо всього 10 імен тих, хто там похований, інші нам не відомі. Але наземна частина пустища – це колективний пам'ятник жертвам Великого терору – понад 1,300 іменних пам'ятних знаків: діти, вдови, а тепер онуки приходять і прибивають табличку. І там проходять церемонії – загальні, земляцькі, конфесійні, всякі.

З цієї точки зору я і хотіла розповісти про Сандармох – як складалася ця пам'ять, коли ще слова такого не було – Сандармох, кого шукали, як пам'ятали, які були тимчасові місця пам'яті. Як з'явилося перше місце пам'яті під назвою „Список”: це був список того соловецького етапу, який ми шукали. І нарешті знайшли. Цьому присвячений третій акт моєї – ну, що говорити, п'єси, звичайно. Адаже жодне місце пам'яті не буває статичним, воно завжди розвивається. У Сандармоху виникали пам'ятники різних національностей, різних конфесій.

Спершу тільки виявлене місце пам'яті – загальне для всіх, а далі воно розпадається на фрагменти. Адаже люди приходять туди в пошуках своєї особистої ідентичності, яка йде до коріння і, як до найпростішого, до національності – і починають виростати національні пам'ятники. Покищо їх небагато, вони викликають деяке здивування: чому потрібно пам'ятати окремо про поляків, про німців? А коли їх багато, вони стають мозаїкою – відбувається об'єднання різних пам'ятей – особистих, національних, конфесійних, просто земляцьких. Тобто спершу це процес жорсткого поділу – ми пам'ятатимемо тільки про свої, але потім усе знову стає єдиним цілим.

– Так було і в Сандармоху?

– У Сандармоху кілька драматичних сюжетів, „боротьба пам'ятників”, коли зчитується – ось „еліта”, а ось „прости”, особиста пам'ять і колективна. Всі ці сюжети і треба було детально прописати. Там дуже багато цікавих поворотів, пов'язаних із меморіалізацією – вона ж вся стихійна. Наприклад, одна з традиційних форм пам'яті – це коли земляцтво або громада вирішує встановити пам'ятник, і цей пам'ятник їх об'єднує. А буває, що раптом з'являється зовсім інший пам'ятник – зовсім маленький, розміром з А4 [стандартний розмір

Страчені українці, цвіт нації — Лесь Курбас і Микола Куліш.

паперу] фінський прапор, прибитий до дерева, а під ним напис, що цей пам'ятник встановила під час поїздки навколо Онезького озера група якихось мотоциклістів.

А далі з'ясується, що одному з цих мотоциклістів тато велів це зробити. А велів він, тому що його тато – тобто дід того мотоцикліста – був американським громадянином. Він фін, але був комуністом, і вони з групою товаришів спочатку втекли до Америки, а потім повернулися у СРСР, в Карелію, будувати комунізм. Але дід мотоцикліста швидко відчув щось не дуже хороше і швидко втік до Фінляндії, а всі його співтовариші опинилися у Сандармоху.

– У підземній частині...

– Так-так-так, саме там. І він багато років мучився їх долею, нічого не знав про своїх найближчих друзів і весь час скаржився на це своєму синові. Син це пам'ятав і з'ясував, що з ними сталося, але сам він був уже в похилому віці й тому попросив з'їздити в Сандармох свого сина. А в Петрозаводську був свій мотоклуб, і у відповідь вони відкрили ще один пам'ятник – усім жертвам Сандармоху від жителів Петрозаводська, і теж із табличкою, що це мотоклуб. Ось так працює пам'ять – вона і трошки екскурсійна завжди, і у неї завжди ланцюгова реакція. Людина приїжджає, бачить пам'ятник, думає: треба ж так, а моїм? І з цього моменту включається пошук самоідентифікації: кому моїм? І людина згадує: одна бабуся була естонка, інша українка, а поруч ще жив сусід-єврей... все це починає „цокати” і в щось матеріалізується.

– Ірино, але те, про що ви говорите, очевидно, характерно для всіх подібних місць пам'яті – в чому ж винятковість Сандармоху?

– У тому, що ми знаємо імена всіх – 6,241 людини, які там лежать. Територія самого урочища абсолютно виділена. І те, й інше – велика рідкість. Навіть якщо в якійсь області знайдено подібне місце, немає ніякої впевненості, що всі розстріляні лежать саме там. Є ще одна культурна особливість: з 6,241 похованих у Сандармоху більше половини – це колишні ув'язнені. Це і 1,111 осіб соловецького етапу, вивезеного з Соловків, і ув'язнені Білбалтлагу, і колишні ув'язнені, що залишилися в Карелії на посе-

ленні. Це розстрільний полігон Великого терору, а Великий терор – це цілий комплекс різних операцій: тут і селянська, і національні, і спеціальні укази з чищення таборів, тобто по розстрілах, і указ по втікачах, коли табірна адміністрація могла стріляти в кого хоче. Тому люди, які вже сиділи в таборах, усе одно потрапляли в якусь операцію Великого терору. Більшість операцій були формалізовані, по кожній треба було виконати ліміт, і місцеві НКВС збільшували ці ліміти.

– А навіщо? Навіщо було вбивати більше і більше?

– А ось це загадка. Адаже самотійно збільшити ліміт було неможливо, надсилали запити, і, дивлячись на них, бачиш, що це була просто істерія з місць: у нас більше ворогів, дайте нам ще ліміт, і ще, і ще. Що це – незрозуміло. Розкручена машина починала пожирати сама себе, це був вже не просто запах крові, люди перетворювалися в конвеєр вбивства, і нічого раціонального там немає. І документів немає. Може бути, соціальні психологи коли-небудь навчаться з цим працювати. Я ще кілька років тому зробила одне відкриття. Коли ви дивитесь архівно-слідчі справи 1937-1938 років, вони навіюють нудьгу і жах.

Вони принципово відрізняються від теж зфальсифікованих, жаливих і піддих справ 20-их – початку 30-их років, коли людей звинувачують у шпигунстві або створенні якогось релігійно-філософського гуртка і приписують їм антирадянські настрої або дії, але в цих звинуваченнях, в цих допитах є елементи життя цих людей до того, як їх заарештували. Вони не хотіли скидати радянську владу, це була брехня, але вони правда збиралися, щось обговорювали, створювали гуртки, там присутня якась реальність їхнього життя, можна було зрозуміти, що вони робили і про що мріяли. Ось, наприклад, у справі полярників, звинувачених у шкідництві, розповідається про полярні експедиції, про те, чому вони залишили на полюсі намети і не повернулися за ними – а їх звинуватили в намірі тим самим завдати шкоди країні, – тут можна мало не історію полярних досліджень вивчати.

А в справах Великого терору – в порівнянні з більш ранніми справами дуже тоненьких – нічого цього немає. Там уже тортури. Два три допити, нерозбірливий підпис – і все. Але все ж і там є діалоги. Обвинувачений весь час говорить про свою лояльність, про любов до радянської влади, яку він доводив своєю чесною працею, а слідчі, яких ціла юрба, стверджують, що він ворог. Я думаю, що це – свідчення того, що люди в системі НКВС відчували свою нелегітимність, свою злочинність – і тому вважали нормальним, що кожен громадянин хоче влаштувати терористичний акт, хоче їх усіх – у широкому сенсі – вбити. Може, це було лише на рівні відчуттів, але це прочитується. Звідси і розкручування терору: якщо вони зупиняться, що потім буде? Розплата.

– І це теж стосується всіх жертв Великого терору.

– Особливість Сандармоху – у складі похованих. Розстрільних місць знайдено багато, збираються люди у Томську, в Красноярську, кажуть: вшануємо пам'ять наших

(Закінчення на стор. 18)

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

святкуючи 28-му річницю Незалежності України

В НЕДІЛЮ, 25-ГО СЕРПНЯ - О ГОД. 12:00 ВПОЛУДНЕ

НА „ТРИЗУБІВЦІ“: UKRAINIAN AMERICAN SPORT CENTER - „ТРИЗУБ“

County Line & Lower State Roads, Horsham, PA

www.tryzub.org ~ тел. (267) 664-3857

1:30-4:30 попол.

„ЄДИНА УКРАЇНА — ЄДИНА З НАМИ!“

Блискучий літній концерт надворі в „Тризубівському“ парку

Початок о год. 12-й вполудне:

Жива музика й танці

Українські народні страви й печива

Ярмарок та виставки

Українське мистецтво

й майстерність

Пікнікові страви

Холодні й гарячі напитки

Розваги для дітей

Українська музика, пісня й танці в одній динамічній програмі

Танцювальний Ансамбль „Іскра“

Скрипалька Іннеса Тимочко-Декайло

Оркестра „Вокс Етніка“

Аріана Лем Джой

Танцювальний Ансамбль „Волошки“

Корейське Бойове Мистецтво

Ансамбль „Коріння“

4:30 по пол. — Забава

при звуках оркестри „Вокс Етніка“

Спонзор:

ВСТУП: \$15; студенти: \$10; діти до віку 14— безплатно. Безплатне паркування

5 серпня...

(Закінчення зі стор. 17)

земляків. А в Сандармоху лежать люди звідусіль. І це міжнародне значення проявилось відразу – вже на відкриття приїхали люди з різних країн, і перші пам'ятні знаки теж відразу були різними мовами. І ще в 1997 році один із творців „Меморіалу“ Веніамін Іофе запропонував зробити 5 серпня, день початку Великого терору, міжнародним Днем пам'яті і узгіднив цю дату з урядом Карелії, це була обов'язкова точка, з неї все і почалося.

У Сандармоху дійсно з'єдналися два пошуки. Ми з Веніаміном шукали етап з 1989 року, коли поїхали в Сандармох на перші дні пам'яті. З нами в поїзді їхали люди з новими довідками про смерть своїх близьких: раніше їм брехали, що ті померли від серцевого нападу, від тифу, від пневмонії, і ставили неправдиву дату. І ось, нарешті, в нових довідках було ясно написано: розстріляний тоді-то. Уже в поїзді Веніамін склав ці довідки і сказав мені: це масовий розстріл. Там дати або збігалися, або були дуже близькими. Для людей місцем пам'яті, місцем останнього перебування батьків і матерів були Соловки, звідти прийшли останні листи. З цього моменту і почався пошук соловецького етапу. А в Карелії працював чудовий чоловік Іван Чухін, який уже на початку 90-их років почав систематизувати матеріали з Великого терору. Його більше цікавили механізми: хто віддавав накази, як усе було влаштовано.

І це він виявив, що на протоколах про приведення у виконання наказу про розстріл вказано місце, найближчий населений пункт. Він навіть склав таблицю – дата, кількість розстріляних, хто приводив вирок у виконання. Так, адже в Сандармоху відомі поіменно кати – хто конкретно вбивав людей. У

Карелії, як і по всій країні, йшов стихійний пошук поховань. Івана Чухина не стало 1997 року, до цього часу він уже фактично склав книгу пам'яті, не один, а будучи помічником Юрія Дмитрієва, потім Дмитрієв уже один продовжив складати цю книгу – „Поминальні списки Карелії“, тоді я з ним і познайомилася, в архіві.

Ми вже припускали, де місце розстрілу, за скільки кілометрів від Медвежьегорська, і вже домовилися з місцевою адміністрацією, що поїдемо туди в експедицію. І поїхали – троє дорослих, 11-річна дочка Дмитрієва та собака. Це фантастична історія – ми думали, що проживемо до вересня, зняли будиночок, але приїхали 1 липня і в той же вечір виявили поховання. А 27 жовтня того ж року там уже було відкрито меморіальний цвинтар, побудовано каплицю, прокладено асфальтовану дорогу, виділено ділянку лісу. Це була дуже яскрава подія, в рік 60-річчя розстрілу. Коли ми знайшли Сандармох, ми знали тільки поіменно соловецький етап. А далі – фантастична праця Юрія, це він зібрав усіх – і колишніх ув'язнених Білбалтлагу, і місцевих жителів, і засланих-поселенців, це його науковий подвиг. У 1998 році він видав першу книжечку з іменами похованих у Сандармоху, в цьому році буде її перевидання.

– Ви у своїй книзі багато уваги приділяєте українцям – чому?

– Тому що українська пам'ять – дуже велика частина пам'яті Сандармоху. Навіть у соловецькому етапі понад 300 осіб – українці, і там були дуже відомі люди, рідні та близькі їх ніколи не забували, та й Україна в цілому. Тому на відкриття Сандармоху приїхала велика українська делегація, і вона приїжджала щороку – до 2014 року.

(Закінчення на стор. 19)

Юні українські...

(Закінчення зі стор. 11)

18-річний представник України у метанні молота Михайло Кохан встановив юніорський рекорд на Чемпіонаті Європи віком спортсменів до 20 років, коли перевершив свій же показник – 84.73 метра. Цей результат став „золотим“ для М. Кохана, а також рекордним для чемпіонату Європи і найкращим світовим на молодіжному рівні у цьому сезоні.

17-річна представниця з стрибків у висоту Ярослава Магучих продовжує збирати „золотий“ врожай. Українка стала чемпіонкою Європи серед спортсменів віком до 20 років. Вона з першої спроби підкорила висоту 1.92 метра та забезпечила собі нагороду найвищого ґатунку. Вона також виграла Чемпіонат світу та Європи серед спортсменів віком до 18 років, стала наймолодшою представницею стрибків у висоту, яка підкорила 2 метри.

10-річний український картингіст Олександр Бондарев вважається найтитлованишим у своїй віковій категорії. А тепер до свого кошика нагород юний спортсмен ще й додав „срібло“ на міжнародних змаганнях у Еспанії.

Дві бронзові нагороди у воднолижному спорті здобув 17-річний Олександр Самойлов на світовій першості серед спортсменів віком до 21 року. Українець став третім у

фігурному ковзанні, а також у багатоборстві.

Загалом українська команда по-справжньому тріумфувала на цій світовій першості, посівши третє місце за результатами виступів усіх збірних.

НАШ АРХІВ:

WWW.SVOBODA-NEWS.COM

5 серпня...

(Закінчення зі стор. 18)

– А чому ви говорите, що у вашій книзі важлива драматургія?

– Про Сандармох завжди говорили, що там лежать різні люди, і за національним, і за соціальним складом, це і чиновники все говорили, що брали участь у церемоніях. Але ніхто ніколи не говорив про катів, про злочини режиму, про відповідальність за те, що тут відбувалося. Ці промови випали з контексту – напевно, завдяки закону про реабілітацію, в якому немає нічого про злочини. Така концепція: репресії як стихійне лихо. Злочин є, але він не названий.

– Адже це ваша давня думка, що у нас ніби є жертви, але немає катів – і тому немає історичної пам'яті. І де ж тут логіка: якщо є злочин, вбиті невинні люди, значить, є і злочинці?

– За загальнолюдської логікою – так, а з практики застосування – ні. Ця практика логіці не підпорядковується. І вона включає цілий набір: жертви, наприклад, не повинні бути персоніфіковані, інакше вони не жертви, жертви в цьому розумінні – завжди множина, плюс безліч міркувань – кому і чому принесені ці жертви, і так було всі 90-ті роки і навіть нульові. А піс-

ля 2005 року виник запит на ідеологію, а державній ідеології потрібна історична підпора. Вона імперська, примітивна, а в нашій частині вона виглядає так: так, жертви були, їх шкода, але зате ми побудували, зате ми перемогли, зате ми запустили. Тут тільки одне ключове слово – „зате”, і це і є реабілітація терору, визнання його хорошим механізмом для управління державою. З нього виростає і наше сьогоднішнє торгівля і зфальсифікованими справами, з побиттям на мітингах – з одного цього слова.

Якщо є це „зате” – тоді немає катів. І наш закон про реабілітацію – неправовий, і він навіть не закон, тому що закон повинен бути вписаний у правові норми і пов'язаний з іншими законами, а тут цього немає. Він – майже ті самі укази і постанови, за якими ці люди були арештовані і розстріляні. Виходить, що свавілля там було спочатку, а потім – свавілля при реабілітації. Закон 1991 року програє навіть законам кінця 50-их років, тому що тоді справи розглядали по суті, переглядали, а реабілітація 1991 року дуже проста: якщо 58-ма стаття або 70-та – дисидентський, отже, реабілітований. Але якщо немає перегляду справи, значить, слідчий взагалі ні при чому – нікого не хвилює, що він фальсифікував, катував, усе перетворено на якесь стихійне лихо. Та й слова „реабілітований” і „репресований” у нас стали синонімами.

– Чи можете ви виділити у вашій книзі якесь положення, яке можна вважати висновком?

– Ні. Завіса не впала, п'єса триває. Я довела події в книзі до вересня минулого року. Повинна сказати, що новий час – починаючи з 2014 року – змінило щодо Сандармоха модус пам'яті. У 2014 році не приїхала українська делегація – важлива, помітна, яскрава. Відбувається нове осмислення минулого і сьогоднішнього.

Поступово день пам'яті, крім пам'яті про людей, убитих 80 років тому, перетворюється на день солідарності з нинішніми політв'язнями, протестом проти того, що нинішня держава є спадкоємцем терору. І ще – в день солідарності з Юрою Дмитрієвим, який для Сандармоху – рідний, і для всіх, хто туди приїжджає. І з усіма убитими і закатованими давно, і з тими, хто невинно страждає зараз. Ми сьогодні не знаємо, хто замовив справу Дмитрієва, божевільну, зфальсифіковану. Коли-небудь дізнаємося.

– А експедиція РВІО (Російського військово-історичного товариства) є новим викликом для Сандармоха?

– Ця безглузда ідея виникла не сьогодні. Адже вони навіть не знають, кого шукають. Але те, що вони стали перекопувати поховання, – це дозволений ванда-

лізм. Це пам'ятник, ніякі земляні роботи там проводити не можна. Вони розкривають розстрільні ями без археологів, без фіксації, і зараз глава „Яблука” Емілія Слабунова подала на їхні дії до суду. Сьогодні не менш гостро, ніж в кінці 80-их років, стоїть осмислення терору того часу, тому що треба протистояти сьогоднішньому терору, сваволі, все коріння сягає туди, це пов'язані процеси. Тому люди ідуть у Сандармох, це важливо.

– Іноді можна почути голоси – вистачить дивитися назад, треба засукавати рукави і розгрібати сьогоднішні проблеми.

– Правильно, але це вийде тільки тоді, коли буде поставлена крапка на шкалі часу між минулим і сьогоднішнім. У нас немає цієї крапки. Тому в нас немає історичної пам'яті, а є успадкування минулого: влада прийняла спадщину акторів терору, велика частина суспільства прийняла комплекс жертви.

– Чи бачите ви якийсь вихід?

– Прийняти відповідальність на себе. Дивіться, зараз усе більше людей пишуть, що вони відчувують провину за збитий „Боїнг”. Це і є механізм взяття відповідальності за злочини, вчинені, у загальному, з нашою участю. Розуміння цього, рух у цей бік почався...

Джерело: „Україна Молода”

Oblast Memorials
PO Box 746, Chester, NY 10918
845-469-4247 E-mail: oblast@optonline.net

ОБСЛУГОВУЄ УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ В NY/NJ/CT/PA
З ВИРОБОМ ЗНАМЕНИТИХ
~ ПAM'ЯТНИКІВ ~ МАВЗОЛЕЇВ
НА ВАШЕ БАЖАННЯ МОЖЕМО ЗУСТРІТИСЯ З ВАМИ
У ВАШОМУ ДОМІ, ЩОБ ОБГОВОРТИ ВАШ ПРОЄКТ.

VARSHAVSKY MONUMENTS
862-812-7086
E-mail: VarshavskyMonuments@gmail.com

ПАМ'ЯТНИКИ — МАВЗОЛЕЇ

Великий вибір граніту
Індивідуальний дизайн
Гравірування на граніті
Керамічні фотографії на пам'ятниках

Замовлення, виготовлення і встановлення в штатах NJ/NY/PA

LYTWYN & LYTWYN
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
Theodore M. Lytwyn, Manager
NJ Lic. No. 3212

AIR CONDITIONED ROOMS
Обслуга ЩИРА і СЕРДЕЧНА
Our services are available
anywhere in New Jersey.

Також займаємося похоронами
на цвинтарі в С. Бавнд Бруку
і перенесенням тлінних останків
з різних країн світу.

UNION FUNERAL HOME
1600 Stuyvesant Ave (corner of Stanley Terr.)
UNION, NJ 07083
908-964-4222 • 973-375-5555
www.unionfuneralhome.com

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Займається похоронами
в **BRONX, BROOKLYN,
NEW YORK** і околицях

ДАНИЛО БУЗЕТА – директор
Родина **ДМИТРИК**

Peter Jarema Funeral Home, Inc.
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y. 10009
(212) 674-2568

ПОДЯКА
В неділю, 19 травня 2019 р., з волі Всевишнього, відійшла у Вічність
наша дорога Мама, Бабця, Прабабця і Прапрабабця,
св.п. Марія Кузишин

Залишила у смутку велику родину в Америці й Україні.

Складаємо щирі подяку отцеві Іванові Турикові з церкви Успення Пресвятої Богородиці в Перт Амбой, Н. Дж. за відвідини Покійної у шпиталі і за відслуження похоронних відправ.

Всім присутнім на похоронних відправах наша сердечна подяка, а також всім тим які пожертвували на Служби Божі, замовили квіти та зложили свої датки в пам'ять Покійної.

Служби Божі замовили – Оля і Дмитро Білецькі, Оля і Никола Васічки, Оля і Генрик Погода, Анета і Богдан Савицькі, Стефанія і Jim Leddy, Robert і Helen Cheloc, Jeanne Colford, Christine Gonch, Люба і Володимир Касіян, Люба і Михайло Костриба, Галя і Володимир Лойко, Sharon Nolan, Diane Penney, Оля Юречко, Надя Яворів .

Квіти замовили – родина Лойко, Анита Роїк, Марія Васічко, Галя і Майк Каськів, Rosemary і William Figley, Theresa і Joe Mayo.

Датки на церкву Успення Пресвятої Богородиці зложили – \$500 Люба Більовщук з родиною; \$250 Оксана і Богдан Кузишин; по \$100 Алла і Степан Коростіль, Галя і Левко Голубці; \$50 Марія і Богдан Чабан; \$25 Люба і Володимир Касіян; \$20 Галина Блискун.

Датки на Стипендійну Акцію США зложили – \$1,000 Люба Більовщук з родиною, по \$500 Оксана і Богдан Кузишин, Олесь і Оля Кузишин, Галя і Левко Голубець, Надя Яворів; \$300 Анна та Іван Поручинські; \$250 Пенні і Василь Кузишин; \$200 Катерина Воловодюк, Люба і Михайло Костриба, Ярослава Мулик; по \$150 д-р Лідія і д-р Роман Керницькі, Надія і Юрій Кіричак; по \$100 Оксана і Богдан І. Кузишин мол., Ольга Юречко, Галина та Остап Якубовичі, Марта та Орест Кебало, Elizabeth і Patrick Greber, Мирося і Зенко Голубці, Ліда Черник, Катря Червоняк, Melanie Hryciuk Mazzogana, Оля і Тарас Гунчак, Анна, Бернард і Мирон Кравчук, Таля і Орест Голубці, Мира і Роман Савицькі; по \$50.00 Elisabeth Barna, Наталія Павленко і Юрій Міщенко, Laura і Thomas Jones, Володимир Ковалівський, Степан Максимюк, Анна і Володимир Сафіян, Ірена Сітницька Заверуха, Оля Карабін, Оріся і Богдан Гермак, Александра Ніршль, Ольга Дем'янчук, Дарія Басалик, Галина і Володимир Лойко; по \$25 Оріся і Юрій Яцусь, Таїса Яцусь, Христина Федун, Люба і Володимир Касіян, Ольга Кобрин, Ірена Кравчук, Katrina Kuzyszyn-Jones, Вікторія і Юрій Міщенко. \$35.00 на ЗУАДК Леся Юзенів.

Вічна їй пам'ять!
сини Богдан і Василь Кузишин
та донька Люба Більовщук з родинами

Шановні читачі! Висилаючи до „Свободи” спомини і співчуття
з приводу відходу своїх близьких і друзів, не забувайте
підтримувати видання тижневика пожертвами на пресовий фонд!

SELF RELIANCE NEW YORK
Federal Credit Union

САМОПОМІЧ - НЬЮ ЙОРК
Федеральна Кредитова Кооператива

Працюємо для української громади з 1951 року!!!

Вперше купуєте будинок?

Перший внесок тільки
10%
No PMI

Відсоткові ставки від:

3.27% APR*

SRNYFCU NMLS# 699320

*на кредити з фіксованою ставкою

Наші контакти:

MAIN OFFICE:

108 Second Avenue
New York, NY 10003
Tel:(212) 473-7310
Fax:(212)473-3251

ASTORIA:

32-01 31ST Avenue
Astoria, NY 11106
Tel:(718) 626-0506
Fax:(718)626-0458

LINDENHURST:

225 N 4TH Street
Lindenhurst, NY 11757
Tel:(631) 867-5990
Fax:(631)867-5989

UNIONDALE:

226 Uniondale Avenue
Uniondale, NY 11553
Tel:(516) 565-2393
Fax:(516)565-2097

KERHONKSON:

6329 Route 209
Kerhonkson, NY 12446
Tel:(845) 626-2938
Fax:(845)626-8636

Безкоштовно:(888) SELF-REL

Електронна пошта: info@selfreliancenyc.org

Вебсайт: www.selfreliancenyc.org

*APR as of 7/13/19 listed above. APR based upon a \$350,000 mortgage amount with no application fee and no points. 10% down-payment required; 1-4 family owner occupied; no points; no prepayment penalties. Rates may change at any time without prior notice. APR – Annual Percentage Rate is the cost of credit over the term of the loan expressed as an annual rate. The APR shown here is based on the interest rates and certain closing costs and does not take into account other loan specific finance charges you may be required to pay.